

Złożenie pracy online:
2021-03-15 09:18:49
Kod pracy:
11235/38034/CloudA

Elżbieta Mroszczak
(nr albumu: 24316)

Praca magisterska

Wpływ polityki socjalnej na bezrobocie w powiecie nowosądeckim

The impact of social policy on unemployment in Nowy Sącz County

Wydział: Wydział Nauk Społecznych i
Informatyki

Kierunek: Zarządzanie

Specjalność: zarządzanie finansami

Promotor: dr Jerzy Choroszczak

Pragnę złożyć serdeczne podziękowania mojemu promotorowi dr Jerzemu Choroszczakowi za wyrozumiałość oraz pomoc przy realizacji tej pracy.

|

Streszczenie

Bezrobocie jest zjawiskiem, które jest bardzo poważnym problemem występującym w społeczeństwie, wpływa zarówno na osoby bezrobotne, jak również na ich rodziny. Ważna jest więc pomoc osobom, które znalazły się w takiej sytuacji. W związku z tym polityka społeczna to działalność państwa, samorządu i organizacji pozarządowych zmierzająca do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, prorozwojowych struktur społecznych oraz stosunków społecznych opartych na równości i sprawiedliwości społecznej, sprzyjających zaspokojeniu potrzeb społecznych na dostępnym poziomie. Celem pracy jest ukazanie wpływu polityki socjalnej na bezrobocie w powiecie nowosądeckim. Badania zostały przeprowadzone na terenie powiatu nowosądeckiego, respondentami były osoby bezrobotne mieszkające na tym obszarze. Kwestionariusz ankiety był narzędziem, który został wykorzystany do badań.

Słowa kluczowe

Polityka socjalna, bezrobocie, rynek pracy, powiat nowosądecki

Abstract

Unemployment is a phenomenon that is a serious problem existing in society, which has an impact on unemployed people as well as on their families. Therefore, it is important to help people that found themselves in such a situation. With regard to this situation social policy is a state, local government and non-government organization activity aiming to shape work general conditions and population's life, pro-development social structures as well as social relations based on social equality and justice, which foster social needs satisfaction on an accessible level. The aim of this bachelor's thesis is to present social policy's influence on unemployment in Nowy Sącz County. The research was carried out in the area of Nowy Sącz County and the respondents were people who were unemployed in the County. The research questionnaire was a tool which was used for this research.

Keywords

Social policy, unemployment, labor market, Nowy Sącz County

Spis treści

Rozdział I Charakterystyka bezrobocia i rynku pracy.....	4
1.1 Pojęcie bezrobocia	4
1.2 Typy bezrobocia	6
1.3 Przyczyny i skutki bezrobocia	9
1.4 Rynek pracy.....	12
1.5. Bezrobocie w Polsce – analiza danych statystycznych.....	17
Rozdział II Polityka społeczna w Polsce stosowana wobec bezrobocia	19
2.1 Pojęcie polityki społecznej	19
2.2 Cele i modele polityki społecznej	21
2.2 Instytucje polityki społecznej powołane do walki z bezrobociem	26
2.4 Polityka społeczna w Polsce wobec problemu bezrobocia	31
2.4.1 Programy społeczne oraz formy wsparcia dla bezrobotnych osób z powiatu nowosądeckiego	35
Rozdział III Metodologia badań własnych.....	37
3.1 Cel i zakres	37
3.2 Problemy i hipotezy badawcze.....	37
3.3 Metody, techniki i narzędzia badawcze	38
3.4 Opis terenu badań i charakterystyka grupy badawczej	38
3.5 Organizacja i przebieg badań	40
Rozdział IV Analiza wyników badań własnych	42
Zakończenie	60
Spis literatury	62
Źródła internetowe	64
Spis rysunków	65
Spis tabel	66
Spis wykresów.....	67
Załączniki	68

Wstęp

Bezrobocie jest zjawiskiem, które jest bardzo poważnym problemem występującym w społeczeństwie. Nasz kraj znalazł się po II wojnie światowej w systemie komunistycznym i w tym czasie praktycznie nie pojawiała się bezrobocie jawne, gdyż wszyscy ludzie mieli zagwarantowane zatrudnienie i nie martwili, że mogą je utracić. Zapoczątkowana jednak transformacja systemu ustrojowego w 1989 r. doprowadziła do wielu przeobrażeń na polskim rynku zatrudnienia. Zniknął niedobór pracy, jednak pojawiło się społeczne ryzyko, a także polityczny niepokój. Bezrobocie długotrwale wpływa bardzo negatywnie, gdyż może doprowadzić do ubóstwa, z kolei rodzina osoby bezrobotnej może być spychana na margines społeczny, często również pojawiają się różne zjawiska patologiczne. Kolejną kwestią wynikającą z bezrobocia jest to, że młodzi ludzie po szkołach, nie mogą znaleźć żadnego zatrudnienia i są zmuszeni do rejestracji jako bezrobotni w urzędzie pracy. Zjawisko bezrobocia zazwyczaj dotyczy osób słabo wykształconych, jednak ten problem także dotyczy ludzi, którzy skończyli studia¹.

Polityka społeczna składa się zarówno z elementów politycznych, jak i społecznych, dla których kraj jest zasadniczym układem odniesienia. Obecnie większość narodów jest odpowiedzialna nie tylko za osobiste oraz polityczne prawa, ale i również wykonywanie i ochronę praw społecznych. W związku, z czym polityka społeczna jest niezbędna oraz powszechna w państwach, gdzie uznaje się integralną koncepcję praw człowieka². Polityka społeczna składa się także z różnych instrumentów, które mają na celu pomoc osobom bezrobotnym.

Celem pracy jest przeanalizowanie wpływu polityki socjalnej na bezrobocie w powiecie nowosądeckim.

Postawiona w pracy hipoteza główna jest następująca: Polityka socjalna ma zasadniczy i pozytywny wpływ na zmniejszenie bezrobocia w powiecie nowosądeckim. Z postawionej hipotezy głównej zostały wyszczególnione szczegółowe:

1. Osoby bezrobotne bardzo często korzystają z aktywnych form wsparcia.
2. Bezrobotni chcą korzystać z przygotowanych programów społecznych.

---

¹ A. Olak, *Zjawisko bezrobocia a zagrożenie społeczne*. MMR, vol. XIX, 21(4/2014), s. 141 – 142.

² R. Szarfenberg, *Teoria i praktyka polityki społecznej*, „STUDIA BAS”, nr 2 (50), s. 10.

3. Osoby długotrwale bezrobotne dzięki programom społecznym mają duże szanse na powrót na rynek pracy.

4. Pandemia wpłynęła na wzrost bezrobocia w powiecie nowosądeckim.

Praca składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy rozdział to charakterystyka bezrobocia i rynku pracy. Ujęto w nim pojęcie bezrobocia, typy bezrobocia oraz przyczyny i skutki bezrobocia, a także scharakteryzowany został rynek pracy.

Rozdział drugi został poświęcony polityce społecznej i zawiera pojęcie polityki społecznej, cele oraz modele polityki społecznej. Następnie zaprezentowano w nim instytucje polityki społecznej do walki z bezrobociem oraz politykę społeczną wobec problemu bezrobocia. Ujęto w nim również programy oraz formy wsparcia dla osób bezrobotnych z powiatu nowosądeckiego.

Trzeci rozdział to metodologia badań własnych. Zaprezentowano w nim cel, zakres, problemy i hipotezy badawcze, a także metody, techniki i narzędzia. Opiszano teren badań i grupę badawczą oraz organizację i przebieg badań.

Rozdział czwarty został poświęcony analizie wyników badań własnych. Zaprezentowano w nim wyniki badań z przeprowadzonej ankiety. Po nim umieszczono zakończenie, w którym zaprezentowano podsumowanie oraz wnioski, następnie ukazano spis literatury, spis tabel, wykresów i rysunków oraz załączników.

Rozdział 1 Charakterystyka bezrobocia i rynku pracy

1.1 Pojęcie bezrobocia

Bezrobocie jest ekonomicznym oraz społecznym zjawiskiem, które pojawia się w społeczeństwie o określonym rodzaju. Jest powszechnym, dynamicznym oraz złożonym zjawiskiem, które występuje w gospodarce rynkowej. Wpływ na bezrobocie ma wiele różnych czynników. Stworzenie dokładnej i jednej definicji bezrobocia jest bardzo trudne, ponieważ nie ma obiektywnych, wyraźnych oraz uniwersalnych kryteriów, które by określały to zjawisko. Wieloaspektowość, a także złożony charakter powoduje, że zawartości definicji bezrobocia są różne dla różnych grup zawodowych (ekonomistów, prawników, polityków psychologów lub socjologów)³.

Według ekonomistów bezrobocie jest traktowane z reguły jako niewykorzystanie możliwości pracy człowieka jako pewnego czynnika produkcji. Związane jest to z mniejszym wpływem środków finansowych do budżetu państwa oraz dużym ograniczeniem zapotrzebowania na pracę ludzką, a także wzrostem wydatków, które były przeznaczane na świadczenia społeczne. Bezrobocie to zostało przez ekonomistów dostrzeżone w czasie ekonomii klasycznej. Wtedy zostało ono nazwane „nadmiarem ludności”. Jednak dopiero w XX w. bezrobocie zostało zdefiniowane przez J. Hobsona jako przymusową zawodową bezczynność⁴. Bezrobocie również może być w ekonomii zdefiniowane jako gospodarcze zjawisko, gdzie mniejsza bądź większa ilość ludzi zdolnych do podjęcia zatrudnienia i poszukujących nie może znaleźć pracy. Jednak zazwyczaj ekonomiści przyjmują definicję, że jest „to sytuacja, w której część osób w wieku produkcyjnym, zdolnych i gotowych do pracy, na typowych warunkach występujących w gospodarce, pozostaje bez pracy, pomimo podejmowanych poszukiwań”⁵.

Przedmiotem zainteresowań nauk prawnych są aspekty jurystyczne pewności zatrudnienia, a także posiadania statutu osoby bezrobotnej oraz możliwości uzyskiwania społecznych świadczeń. Z kolei politologia problem bezrobocia ujmuje pod kątem zagrożenia, które może wpłynąć na sprawowanie władzy oraz na spokój w państwie. Również polityka społeczna zajmuje się badaniem społecznych skutków, jakie wywołuje bezrobocie,

---

³ B. Piotrowski, *Bezrobocie jako problem społeczny w rejonie Jarosławia w latach 1990-1998*. Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Jarosławiu. Jarosław 2001, s. 17.

⁴ K. Dreła, *Socjologia i inne nauki o pracy i bezrobociu – część II*. „Zeszyty Naukowe FIRMA I RYNEK” 2015/1 (48), s. 79.

⁵ E. Kwiatkowski, R. Milewski, *Podstawy ekonomii*. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa 2005, s. 391.

a także roli kraju i różnych jednostek, które są odpowiedzialne za eliminowanie bezrobocia w społecznym obszarze. Głównie chodzi tutaj o zmniejszenie skutków bezrobocia⁶.

Z punktu widzenia psychologii problem bezrobocia jest znacznie szerzej analizowany, gdyż głównie przedmiotem badań psychologów są rezultaty bezrobocia, które wpływają na obszar psychiczny (depresje, różne psychiczne choroby, stres itd.). To właśnie to ujęcie ma na celu poznanie psychologicznych prawidłowości występujących u osób tracących zatrudnienie. Z kolei socjologia skupia się na skutkach bezrobocia, które wpływają na grupy społeczne i można je ukazać w podmiotowym oraz przedmiotowym ujęciu. Bezrobocie w przedmiotowym ujęciu „rozumie się jako kategorię rynku pracy oznaczającą niezrealizowaną podaż pracy, a więc traktowana jako rezultat nierównowagi między podażą siły roboczej, a popytem na pracę. Takie rozumienie bezrobocia wskazujące na przyczynę zjawiska jaką jest zbyt mała chłonność zatrudnieniowa gospodarki to ujęcie tego problemu w sposób ekonomiczny”⁷. Z kolei bezrobocie w podmiotowym ujęciu jest pewnym stanem, w którym ludzie zdolni do podjęcia zatrudnienia i chętni to podjęcia pracy pozostają w przymusowej bezczynności zawodowej, czyli powstaje w tej sytuacji problem społeczny.

Po zaprezentowaniu definicji bezrobocia ważne jest opisanie pojęcia osoby bezrobotnej. W ujęciu normatywnym pierwszy raz definicja bezrobotnego zamieszczona została w *Ustawie o zatrudnieniu z dnia 29 grudnia 1989 roku*. Osoba bezrobotna została w niej określona jako jednostka zdolna do wykonywania zatrudnienia, a także chętna do podjęcia pracy. Osoba ta jest zarejestrowana w odpowiedniej instytucji dla miejsca zamieszkania bezrobotnego, jednak nie może: pobierać żadnych świadczeń emerytalnych; posiadać lub być właścicielem gospodarstwa rolnego; mieć działalności gospodarczej albo z tytułu jakiegokolwiek innej działalności ubezpieczenia społecznego⁸. Obecnie zgodnie z *ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 roku* bezrobotny jest osobą „niezatrudnioną i niewykonyującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy zarobkowej, bądź, jeśli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania

---

⁶K. Drela, *Socjologia i inne nauki o pracy i bezrobociu – część II...* op. cit., s. 80.

⁷B. Piotrowski, *Bezrobocie jako problem społeczny w rejonie Jarosławia w latach 1990-1998*. Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Jarosławiu. Jarosław 2001, s. 17.

⁸Tamże, s. 18.

stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej,”⁹ gdy:

- ma ukończone już 18 lat;
- kobieta nie ma skończone 60 lat, z kolei mężczyzna 65;
- z tytułu niezdolności do podjęcia zatrudnienia, nie pobiera emerytury lub renty, również nie uzyskuje renty socjalnej lub szkoleniowej, zasiłku bądź świadczenia przedemerytalnego, zasiłku macierzyńskiego, chorobowego lub jakiegos świadczenia rehabilitacyjnego;
- nie posiada i nie jest właścicielem rolnej nieruchomości, której wielkość jest powyżej 2 hektarów przeliczeniowych bądź nie ma ubezpieczenia rentowego i emerytalnego wynikające z zatrudnienia jako domownik bądź współmałżonek w gospodarstwie;
- niema przychodów, które są opodatkowane podatkiem dochodowym ze specjalnych działów rolnej produkcji;
- nie może być to osoba aresztowana tymczasowo albo też już odbywająca karę w więzieniu;
- nie uzyskuje stałego zasiłku oraz świadczenia pielęgnacyjnego, a także z powodu samotnego wychowywania dziecka dodatku do otrzymywanego zasiłku rodzinnego¹⁰.

Osoby bezrobotne są więc niezatrudnionymi ludźmi, którzy aktywnie starają się znaleźć jakąś pracę albo czekają na powrót do niej. Dokładniej mówiąc taka osoba szukała zatrudnienia w przeciągu ostatnich 4 tygodni np. chodziła na rozmowy, wysyłała CV, podejmowała kroki w znalezieniu jakiegos zatrudnienia. Również tyczy się to ludzi, którzy tymczasowo zwolnieni zostali z wykonywania swojej pracy i czekają na powrót¹¹.

1.2 Typy bezrobocia

Istnieje wiele rodzajów bezrobocia. Na jego typologię mają wpływ przyczyny, jego charakter, ale i również zasięg i cechy. Biorąc pod uwagę przyczyny oraz metody jego eliminowania bezrobocie można podzielić na:

---

⁹ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz. U. 2004 nr 99 poz. 1001, s. 2.

¹⁰ Tamże, s. 2-3.

¹¹ K. Dreła, *Socjologia i inne nauki o pracy i bezrobociu – część II...* op. cit., s. 82.

- koniunkturalne;
- strukturalne;
- frykcyjne;
- technologiczne.

Bezrobocie koniunkturalne ma miejsce w sytuacji, gdy następuje pomniejszenie globalnego popytu, a także wolnego dopasowania się cen oraz wynagrodzeń do zaistniałej sytuacji. Dlatego też przedsiębiorstwa niemające popytu na swoje produkty zaczną swoich pracowników zwalniać, ponieważ tak nagle nie mogą obniżyć płacy ludziom. To właśnie ten typ bezrobocia w czasie gospodarczego kryzysu w bardzo dużym stopniu ma wpływ na ilość bezrobotnych. Jednak w momencie szybkiego wzrostu to takie bezrobocie najszybciej ulega obniżeniu.

Bezrobocie strukturalne tyczy się przemian, jakie pojawiają się w gospodarce. Rezultatem ich jest niewłaściwe dopasowanie osób zatrudnionych do wymagań pracodawców, a posiadane przez pracowników kwalifikacje zawodowe nie dają możliwości na uzyskanie zatrudnienia w innej branży (np. górnicy).

Bezrobocie frykcyjne jest pojawiającym się w każdej gospodarce minimalnym poziomem bezrobocia, które jest niemożliwe jeszcze do obniżenia. Ten typ bezrobocia pojawia się w każdym momencie, ponieważ ludzie często tracą zatrudnienie ze względu na zmianę miejsca pracy. Z innej strony to bezrobocie występuje w chwili, gdy bezrobotni nie są chętni do zatrudnienia za proponowaną płacę w określonym momencie albo nie chcą również podjąć zatrudnienia w innym miejscu niż miejsce zamieszkania. Zdarzają się jednak sytuacje, kiedy bezrobotni są skłonni podjąć zatrudnienie i mają właściwe kwalifikacje, jednak nie mają informacji, że są takie miejsca pracy¹².

Bezrobocie technologiczne jest spowodowane brakiem szans na znalezienie pracy ludzi, którzy tracą zatrudnienie w efekcie technicznego postępu. Wprowadzając różne nowości technologiczne w przedsiębiorstwie przyczynia się ono do zwolnień swoich pracowników¹³.

Bezrobocie można również podzielić ze względu na czas jego trwania i wówczas dzieli się ono na:

- krótkookresowe – trwa maksimum do 3 miesięcy;
- średniookresowe – trwa zazwyczaj od 3 do 12 miesięcy;

¹² Ł. Arendt, A. Hryniewicka, I. Kukulak-Dolata, B. Rokicki, *Bezrobocie – między diagnozą a działaniem*. Instytut Rozwoju Służb Społecznych. Warszawa 2012, s. 10.

¹³ B. Piotrowski, *Bezrobocie jako problem społeczny w rejonie Jarosławia w latach 1990-1998...* op.cit., s. 34.

- długookresowe – osoba bezrobotna nie może znaleźć zatrudnienia dłużej niż 12 miesięcy, zazwyczaj taki rodzaj bezrobocia dotyka kobiety, osób mieszkających na wsi, niewykształconych oraz młodych¹⁴.

Innym podziałem bezrobocia biorąc pod uwagę zróżnicowania przestrzenne, wymienia się bezrobocie:

- powszechne – bezrobocie to jak sama nazwa już mówi obejmuje całe państwo;
- lokalne – bezrobocie to pojawia się w pewnych terenach kraju i jest efektem nierówności pomiędzy wzrostem zasobów siły roboczej w takim obszarze, a przyrostem jakiś nowych miejsc zatrudniania. Taka różnica może wynikać z gospodarczego zacofania, które wynika z likwidacji jakiegoś przedsiębiorstwa, nieinwestowaniu w zakład itd.¹⁵

Bezrobocie można również podzielić z punktu widzenia gospodarczej polityki danego rządu. Dzieli się wtedy bezrobocie na:

- naturalne i przymusowe - bezrobocie naturalne zwane inaczej dobrowolnym, dotyczy ludzi, którzy nie chcą podjąć zatrudnienia z jakiś subiektywnych powodów, pomimo tego, że są różne, wolne stanowiska pracy. Z kolei bezrobocie przymusowe polega na tym, że ludzie chcą podjąć jakieś zatrudnienie, jednak nie mogą znaleźć pracy¹⁶.

Oprócz wyżej wymienionych podziałów bezrobocia istnieją również inne typy i są nimi:

- bezrobocie ukryte – jest wtedy, gdy osoby są niezarejestrowane w biurze pracy, z kolei bezrobocie jawne to ludzie, którzy są zarejestrowani w biurze pracy¹⁷;
- bezrobocie agrarne- jest to rodzaj bezrobocia bardzo trudny do wykrycia, ponieważ jest to typ utajonego bezrobocia i tyczy się osób zamieszkujących na terenach wiejskich; dotyczy to ludzi pracujących na wsi, którzy nie są potrzebni w momencie rolnej produkcji bądź tych ludzi jest więcej niż możliwości zatrudnienia;
- sezonowe zwane inaczej okresowym, które jest efektem sezonowości produkcji w różnych usługach i gałęziach gospodarki, zazwyczaj są zależne od

---

¹⁴ K. Słupskaa-Kwiatkowska, *Bezrobocie. Praca – możliwość zaspokajania potrzeb – perspektywy, czyli o tym, co robić, by ta triada mogła się urzeczywistnić* [w:] *Człowiek wobec krytycznych sytuacji życiowych. Z teorii i praktyki pracy socjalnej*, red. E. Włodarczyk, I. Cytlak. Wydawnictwo Naukowe UAM. Poznań 2011, s. 55-56.

¹⁵ B. Piotrowski, *Bezrobocie jako problem społeczny w rejonie Jarosławia w latach 1990-1998...* op. cit., s. 35.

¹⁶ U. Batorska, *Rodzaje i struktura bezrobocia w Polsce*. *Przedsiębiorczość – Edukacja*, nr 1/2005, s. 242.

¹⁷ Tamże, s. 242.

pory roku, panującego klimatu itd.; tyczy się to głównie budownictwa, rolnictwa, turystyki;

- bezrobocie demograficzne polega na tym, że na rynek zatrudnienia zaczynają wchodzić osoby z wyżu demograficznego i już będące w wieku produkcyjnym, przez co pojawiają się trudności w poszukiwaniu zatrudnienia;
- bezrobocie chroniczne powoduje, że dana grupa ludzi nie ma szans na znalezienie pracy bądź są one małe, z reguły dotyczy to osób w podeszłym już wieku, z gorszym zdrowiem itd.;
- bezrobocie całkowite występuje w momencie, gdy nie ma w ogóle pracy zarobkowej, taki typ bezrobocia jednak tylko pojawia się w ekonomicznej literaturze;
- bezrobocie częściowe polega na tym, że osoba poszukująca zatrudnienia znajduje je, jednak nie jest ono na pełny etat;
- bezrobocie pozorne powstaje w momencie, gdy ludzie poszukujący zatrudnienia, już je posiadają i robią to zazwyczaj w celu uniknięcia opłat za podatek;
- bezrobocie pasożytnicze występuje w momencie, kiedy osoba nie mająca zatrudnienia, jednak posiadająca odpowiednie kwalifikacje nie podejmuje żadnego zatrudnienia i jest obciążeniem dla rodziny oraz społeczeństwa¹⁸.

Jak widać na rodzaj bezrobocia wpływa wiele czynników, a w różnych rejonach występować może inny typy tegoż zjawiska. W następnym podrozdziale opisane zostaną przyczyny oraz skutki bezrobocia.

1.3 Przyczyny i skutki bezrobocia

Przyczyn występowania bezrobocia jest wiele. Główną „determinantą przyczyn bezrobocia jest brak równowagi między podażą pracowników, a popytem wolnych miejsc pracy. W takiej sytuacji nierównowaga pomiędzy tymi czynnikami (ze szczególnym wskazaniem na stronę podażową) jest najistotniejszym czynnikiem warunkującym istnienie bezrobocia, a skala tej nierównowagi jest miarą bezrobocia na danym rynku pracy”¹⁹.

Do przyczyn wpływających na występowanie bezrobocia można m.in. zaliczyć:

---

¹⁸B. Piotrowski, *Bezrobocie jako problem społeczny w rejonie Jarosławia w latach 1990-1998...* op. cit., s. 37-39.

¹⁹R. Gębura, *Bezrobocie jako problem polityki społecznej*. „Nauki Humanistyczne, Społeczne i Techniczne” 5(1)/2015, s. 57.

- nieodpowiednie dopasowanie popytu na pracę do podaży, które są przez pracodawców zgłaszane;
- eliminowanie oraz dyskryminowanie różnych gałęzi gospodarczych;
- zmniejszenie lub ogólny spadek wytwarzania konkretnych produktów lub usług spowodowane spadkiem zainteresowania kupujących;
- pośrednictwo pracy nie promuje wolnych jeszcze miejsc pracy;
- niezachowanie równowagi pomiędzy kierunkami kształcenia, a zapotrzebowaniem na jakieś konkretne zawody;
- za duże obciążenia fiskalne nakładane na właścicieli firm;
- przeniesienie przedsiębiorstwa w inne miejsce;
- zastępowanie jakiejś części ludzi przez maszyny (automatyzacja);
- na pewnych obszarach w kraju nie ma dobrze rozwiniętej gospodarki;
- zamknięcie średnich i małych firm;
- niechęć pracowników do podnoszenia swoich kwalifikacji oraz umiejętności²⁰.

Oprócz wyżej wymienionych kilku przyczyn bezrobocia, także w ekonomii napotkamy pewne modele, które starają się ukazać przyczyny występowania bezrobocia. Wymienić więc można model ubytku kapitału ludzkiego oraz rzeczowego, a także model „insider – outsider”. Pierwszy model, czyli ubytku kapitału ludzkiego, ma na celu rozwój kapitału ludzkiego poprzez ponoszenie kosztów na kształcenie, różne szkolenia. W momencie, kiedy te nakłady finansowe są za małe pojawia się spadek kapitału ludzkiego. Osobom, które ukończyły szkołę ciężko jest znaleźć zatrudnienie, gdzie mogłyby poszerzać swoją zdobytą wiedzę. W tej sytuacji również szybki postęp i automatyzacja sprawia, że zdobyte kwalifikacje są z biegiem czasu już przestarzałe. Z kolei model ubytku rzeczowego kapitału, to model gdzie na utrzymanie się bezrobocia wpływa spadek kapitału rzeczowego. Zaobserwowano pojawienie się czynnika, wpływającego na zatrzymanie rozmiarów zatrudnienia oraz pozostawaniu wysokiego bezrobocia. Trzeba również zwrócić uwagę na to, że zasób rzeczowego kapitału jest endogeniczną wartością, która jest uzależniona od skuteczności wykorzystania tego kapitału. Konsekwencje tego ubytku są niestety trwałe i nawet kiedy wstrząs negatywny mija, popyt nie zwiększa się, przez co bariera rzeczowego kapitału hamuje wzrost zatrudnienia oraz następuje spadek bezrobocia. Według ostatniego modelu „insider – outsider” pojawienie się zjawiska bezrobocia jest wynikiem mocnej pozycji „insiderów”, przez co „outsiderzy” nie mają możliwości zmniejszenia wydatków i zwiększenia

---

²⁰ A. Olak, *Zjawisko bezrobocia a zagrożenie społeczne...* op. cit., s. 142-143.

zatrudnienia. „Tłumaczy to kształtowanie się płac i zatrudnienia w przedsiębiorstwach funkcjonujących na pierwotnym rynku pracy, w których pracownicy wywierają istotny wpływ na przebieg negocjacji płacowych. Należy jednak zwrócić uwagę na inny czynnik ograniczający znaczenie teorii „insider–outsider” – podkreślając zasadniczą rolę „insiderów” w kształtowaniu płac i zatrudnienia, teoria ta pomija znaczenie nowo powstałych firm dla kształtowania płac. W nowych podmiotach gospodarczych „insiderzy” nie mają tak znaczącej pozycji. Kształtowanie się płac i zatrudnienia podlega tu mechanizmom rynkowym”²¹.

Bezrobocie niesie ze sobą wiele skutków. Są one zarówno negatywne, jak i pozytywne. Skutki negatywne mogą być społeczne oraz ekonomiczne. Do skutków społecznych można zaliczyć:

- społeczna izolacja osób bezrobotnych;
- alkoholizm, wzrost przestępczości;
- pojawienie się patologii;
- u bezrobotnych pogorszeniu może ulec zdrowie psychofizyczne;
- potencjał siły roboczej nie jest wykorzystany;
- dochód rodziny ulega pomniejszeniu, przez co dochodzi do zwiększenia ubóstwa;
- może dojść do utraty kwalifikacji zawodowych;
- warunki bytowe ulegają pogorszeniu, nie tylko osoby bezrobotnej, ale i także jego całej rodziny²².

Natomiast do negatywnych ekonomicznych skutków bezrobocia zaliczyć można:

- przez system podatkowy zjawisko bezrobocia wpływa na wszystkich podatników;
- rozwój intelektualno-przemysłowy jest zahamowany i dochodzi do zubożenia społeczeństwa;
- zmniejszenie budżetu państwa;
- znaczne pogorszenie finansowej sytuacji osoby bezrobotnej oraz ich rodzin;
- mniejsze wpływy środków z podatków;
- w gospodarce również zostaje utracona produkcja²³.

---

²¹ Tamże, s. 144.

²² A. Kłos, K. Tomaszewska, *Bezrobocie jako zjawisko społeczne stanowiące zagrożenie dla kształtowania się rynku pracy w Polsce*. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku. Płock 2014, s. 192.

²³ Tamże, s. 192.

Jak widać bezrobocie wpływa negatywnie nie tylko na ludzi, ale na cały kraj. Dlatego też ważne jest, aby powstawało więcej przedsiębiorstw, gdzie ludzie znajdują zatrudnienie. Jednak oprócz negatywnych skutków występują także pozytywne skutki, które niesie ze sobą to zjawisko, a są nimi:

- pozytywnie wpływa na konkurencyjność, osoby poszukujące pracy podnoszą kwalifikacje oraz wykształcenie;
- pojawienie się większej motywacji do dalszego kształcenia, do ciągłego inwestowania w ludzki kapitał;
- szansa na realokację zawodów, które są nieopłacalne do opłacalnych i efektywnych²⁴.

Bezrobocie długotrwałe wpływa na ludzi w różnym stopniu ale wiadomym jest, że największy wpływ wywiera ono na bezrobotnych.

1.4 Rynek pracy

Rynek pracy działa w gospodarce obok innych rynków, zaliczyć można do nich: pieniężny, produktów, ziemi, kapitałowy. Na rynku pracy (tyczy się to także innych rynków) pojawiają się sprzedawcy oraz nabywcy, następują na nim akty wymiany, a także określane są ceny i zakres zachodzących transakcji. Ogólnie więc rynek pracy można zdefiniować „jako miejsce, w którym dokonują się transakcje wymiany usług pracy między pracownikami a pracodawcami oraz ustalają się rozmiary wspomnianych transakcji i ich warunki, a zwłaszcza cena tych usług, tj. pracy”²⁵.

Do podmiotów rynku pracy zaliczamy pracodawców (osoby fizyczne, przedsiębiorstwa oraz instytucje), którzy mają wolne miejsca pracy oraz pracowników (pracobiorców), czyli ludzi, którzy poszukują zatrudnienia i pojawiają się na rynku pracy. Wyróżnić można 3 elementy rynku pracy i są nimi: popyt na pracę, podaż siły roboczej, a także płacę²⁶.

Najczęściej popyt na pracę można określić, jako zapotrzebowanie gospodarki na pracę ludzi, którzy są zdolni do zatrudnienia. Trzeba jednak dodać, że głównie dotyczy to realnego zapotrzebowania (oferowane zatrudnienie jest do przyjęcia przez ludzi poszukujących

---

²⁴ Tamże, s. 193.

²⁵ E. Kwiatkowski, E. Kryńska, *Podstawy wiedzy o rynku pracy*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. Łódź 2013, s. 11.

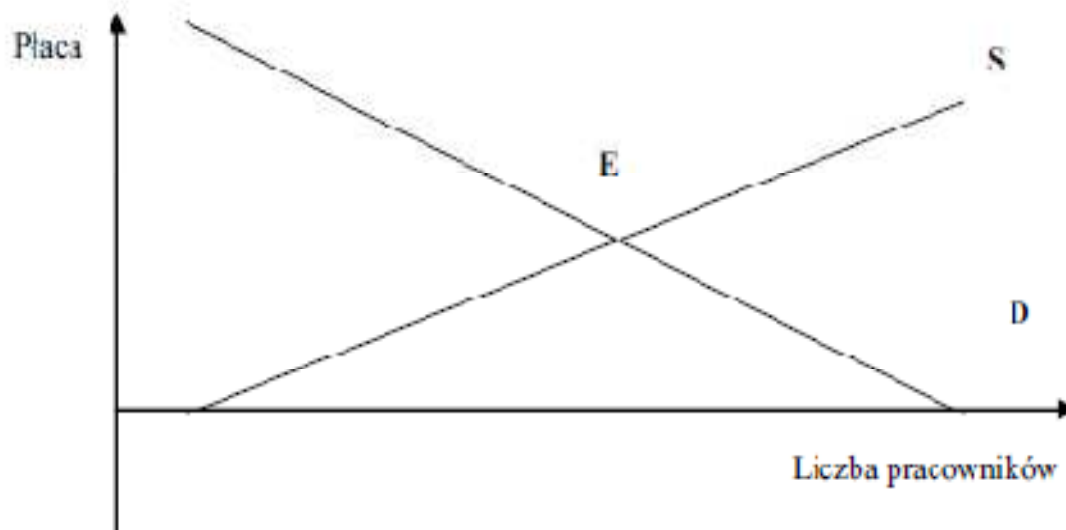
²⁶ B. Baran, *Problematyka rynku pracy w edukacji przedsiębiorczości*. „Przedsiębiorczość - Edukacja”, nr 1, s. 228.

wynagrodzenia)²⁷. Jeżeli chodzi o podaż, wówczas można ją zdefiniować, jako ilość ludzi zatrudnionych i poszukujących zatrudnienia, albo też zasób czasu pracy, który jest wykorzystywany lub jest możliwy do użycia w gospodarce. Z kolei płaca jest najistotniejszym czynnikiem, który ma wpływ na popyt. „Przez pracę uprzedmiotowioną rozumie się pracę minioną znajdującą wyraz w środkach produkcji i materialnych przedmiotach czy artykułach konsumpcyjnych. Środki rzeczowe, kapitałowe zastępują nakłady pracy żywej²⁸. Poniższy rysunek prezentuje rynek pracy w ujęciu klasycznym.

Rysunek 1. Ujęcie klasyczne rynku pracy

Punkt równowagi na rynku zatrudnienia – **E**

Krzywa podaży pracy – **S**

Krzywa popytu na pracę – **D**

Źródło: B. Baran, *Problematyka rynku pracy w edukacji przedsiębiorczości...* op. cit., s. 228.

Z powyższego rysunku wynika, że rynek pracy osiąga równowagę w momencie, gdy przy konkretnym poziomie płacy podaż pracy jest równa popytowi. Wtedy okazuje się, że tyle

²⁷ G. Węgrzyn, *Popyt na prace w Polsce – aktualne tendencje*, pobrane z: http://mikroekonomia.net/system/publication_files/1067/original/10.pdf (dostęp: 02.12.2020 r.).

²⁸ B. Baran, *Problematyka rynku pracy w edukacji przedsiębiorczości...* op. cit., s. 229.

jest ludzi chętnych do pracy, co miejsc. Jednak to rozwiązanie w praktyce może być zniekształcone i pojawia się wówczas bezrobocie ukryte.

W literaturze znaleźć możemy kilka podziałów rynku pracy. Biorąc pod uwagę sektor gospodarczy wówczas można wymienić 3 obszary rynku pracy, a są nimi:

- sektor I: rolnictwa, leśnictwa, a także rybołówstwa;
- sektor II: przemysłu oraz budownictwa;
- sektor III: usług²⁹.

Zaprezentowany powyżej podział jest pochodną rozmieszczenia potencjału. Prowadzone badania na temat chłonności pracy w danych segmentach ukazują, iż w pierwszym sektorze chłonność zasobów pracy maleje, z kolei chłonność w trzecim sektorze rośnie. Dzięki rozwojowi gospodarczemu, zaczyna także rosnać bardzo w trzecim sektorze znaczenie rynku pracy. Wymienić można, więc trzy pewne etapy chłonności dotyczące zasobów pracy (podstawą do ich wyłonienia były badania statystyczne): do etapu pierwszego zalicza się dominującą chłonność zasobów pracy, które są w rolnictwie (jest to tzw. agraryzacja); drugi etap, kiedy ta chłonność dotyczy budownictwa oraz przemysłu (industrializacja) oraz trzeci etap, gdy w obszarze usług przeważa ta chłonność (serwicyzacja). Przemiany, które pojawiają się w chłonności zasobów pracy wpływają na strukturę popytu, a także na zmiany, jakie zachodzą w strukturze zatrudnienia oraz o rozkwicie gospodarczym³⁰.

Kolejny podział rynku pracy jest pod względem geograficznym (przestrzennym) i jest nim:

- krajowy rynek pracy (zwany również ogólnokrajowym) – dotyczy się całego terenu kraju; w tym podejściu pracownicy oraz pracodawcy są w centrum analizy gdzie bierze się pod uwagę ich oddziaływanie względem siebie oraz wynikające z niego efekty, czyli formowanie się płac oraz wielkość transakcji, które pojawiają się na rynku pracy³¹;
- lokalny rynek pracy – dotyczy „obszaru usytuowanego w takiej odległości od podmiotu, z krańców którego można dojechać do miejsca pracy w czasie nie dłuższym niż 1,5 godziny. Jest to umowne założenie bazujące na tym, że potencjalni pracobiorcy tracący czas na dojazd i powrót z pracy (około 3 godzin dziennie) nie są zainteresowani pracą powyżej takiego czasu podróży.

²⁹A. Musiał-Paczkowska, Segmentacja rynku pracy, pobrane z: <https://independent.academia.edu/MichalinaBielanska> (dostęp: 10.12.2020 r.), s. 70-71.

³⁰ Tamże, s. 71.

³¹ E. Kwiatkowski, E. Kryńska, *Podstawy wiedzy o rynku pracy...* op. cit., s. 17.

To oni wyznaczają granice rynków lokalnych³²; jednak, z takim stwierdzeniem można polemizować, w sytuacji dużego bezrobocia, a także problemów związanych z komunikacją;

- regionalny rynek pracy – dotyczy terenów o podobnej gospodarczej, historycznej oraz kulturowej budowie; w kwestii polskiej gospodarki rynkowej ten rodzaj rynku odpowiada terenowi województwa;
- transnarodowy rynek pracy – jest on zbudowany z rynków państw, które tworzą organizację (stworzona przez podpisane porozumienia); Unia Europejska jest przykładem takiego podmiotu (przepływ kapitału, osób, towarów oraz usług jest swobodny, pracownicy są traktowani równo itd.);
- globalny rynek pracy – te pojęcie dotyczy globalizacji gospodarki, bądź też z procesem zacieśniania międzynarodowych więzi oraz zależności pomiędzy różnymi firmami³³.

Następny podział dotyczy zawodów pracowników. W związku, z czym istnieje przekonanie, że cyrkulacja pomiędzy zawodami pracowników jest bardzo ograniczona, a konkretne zawody powinny mieć odpowiednią wiedzę i umiejętności. Zawodowe rynki pracy w ujęciu ogólnym są miejscem, gdzie następuje wymiana pracowników (mają konkretne kwalifikacje) pomiędzy zakładami pracy. Główną przeszkodą mogą być panujące normy, które zostały przez pewne zawodowe zrzeszenia wprowadzone. Wymienić można trzy zawodowe rynki pracy (rodzaj kwalifikacji pracowników był kryterium, jakim się posłużono). Zwrócono także uwagę, iż podaż oraz popyt charakteryzują się w tych obszarach różnymi zasadami, mechanizmami, a także interesami. Jako pierwszy jest rynek pokolenia dorastającego, gdzie absolwenci stanowią stronę podaży, natomiast przedsiębiorstwa chcące przyjąć młode osoby stanowią stronę popytu. Kolejnym jest subrynek pracobiorców, którzy mają zawodowe kwalifikacje niezgodne z wymaganiami danego gospodarczego podmiotu (dotyczy tradycyjnych zawodów np. stolarz). Ostatni obszar jest zbudowany z osób bez zawodowych kwalifikacji (pracownicy ci są elastyczni)³⁴.

Pojawiające się problemy na rynku pracy, których rezultatem jest niedobór zatrudnienia, przyczynia się do obniżenia, jakości warunków życia człowieka. Gdy ludzie pozostają długo bez pracy wówczas szanse na znalezienie jej maleją i dochodzi wtedy do ubożenia społeczeństwa (duże grupy społeczeństwa mogą zostać społecznie wykluczone).

---

³² A. Musiał–Paczkowska, *Segmentacja rynku pracy...* op. cit., s. 72.

³³ Tamże, s. 72.

³⁴ Tamże, s. 72-73.

Skutkiem braku zatrudnienia jest również brak zabezpieczenia finansowego na przyszłość. Społeczne zjawisko, jakim jest bezrobocie dotyczy ludzi, którzy nie znajdują pracy z jakichś powodów, chociaż chcą podjąć zatrudnienie i są zdolni do wykonywania pracy zarobkowej. Mimo, iż trend związany z powiększaniem się ilości osób bezrobotnych uległ odwróceniu to i tak panująca na rynku pracy sytuacja jest ciągle trudna, w związku z czym zjawisko bezrobocia jest jednym z głównych problemów społecznych³⁵.

Głównymi elementami, które mają wpływ na długotrwałe bezrobocie to np. posiadanie niskich kwalifikacji zawodowych; przestrzennie oraz życiowo jednostka ludzka jest mało mobilna; wzrastające cały czas wymagania pracodawców. Pozostawanie bez zatrudnienia przez dłuższy czas prowadzić może do pojawienia się społecznej patologii. Zmiany demograficzne są głównym uwarunkowaniem, które jest związane z formułowaniem się poziomu bezrobocia oraz zatrudnienia. Dlatego też na skalę tego zjawiska mają wpływ społeczne czynniki, gdyż to zjawisko pojawia się w społeczeństwie i zostało w nim wytworzone. Jego skala jest uzależniona od systemu gospodarczego oraz polityki, która jest prowadzona na krajowym rynku pracy. Są one zazwyczaj związane z ilością nowych inwestycji oraz stałym przyjęciem do pracy ludzi w zakładach pracy. Pojawiają się też trudności w zgromadzeniu dokładnych informacji:

- ludzie zatrudnieni nielegalnie rejestrują się, jako osoby bezrobotne, w celu uzyskania pomocy z opieki społecznej;
- ludzie, którzy otrzymali niesłusznie zasiłek, a są zdolne do podjęcia zatrudnienia i nie są uwzględniani w statystykach bezrobocia (w naszym kraju jest to dość częste zjawisko);
- najczęściej w gospodarce centralnie planowanej (w rynkowej dzieje się to rzadziej) zatrudnienie większe niż przedsiębiorstwo tego potrzebuje (ukryte bezrobocie); ludzi tych można było by zwolnić bez większych strat w gospodarce, a takie osoby nie są umieszczane w statystykach³⁶.

Kolejną kwestią jest zróżnicowanie płac w naszym kraju. Przyczynia się to do powiększenia ilości osób, które są określane, jako pracujące ubogo, od których nie wymaga się jakiegoś specjalnego wykształcenia. Tacy ludzie pracują za najniższe wynagrodzenie, wykonując różne proste czynności. Konsekwencją tego jest to, że te jednostki ludzkie zaczynają być wykluczane, spychane na margines. Wpływem pośrednim na wystąpienie

---

³⁵ A. Kłos, K. Tomaszewska, *Bezrobocie jako zjawisko społeczne stanowiące zagrożenie dla kształtowania się rynku pracy w Polsce...*op. cit., s. 193.

³⁶ Tamże, s. 193.

trwałego zjawiska bezrobocia jest na pewno zjawisko dziedziczenia społecznego, bezradności, apatii, biedy, a także niechęć do poszerzania wiedzy, kwalifikacji, wykształcenia³⁷. Niedopasowana struktura szkolnictwa wpływa prawdopodobnie na tą sytuację. Z reguły dotyczy to najwyższego szczebla i zazwyczaj nie kształci się ludzi w brakujących zawodach.

Oprócz tego na rynku pracy występować zaczynają takie patologiczne zjawiska jak: mobbing i pracoholizm. „Często stają się one konsekwencją dążenia pracodawcy do osiągnięcia przez firmę coraz lepszych wyników ekonomicznych, nieustannego dążenia do wykazania przez pracowników swojej przydatności oraz utrzymania silnej pozycji zawodowej, która sprzyja rywalizacji. Związany z tym stres zawodowy stanowi poważny problem nie tylko dla dotkniętych nim jednostek, ale także dla całego społeczeństwa”³⁸. Jest to problem, który jest bardzo poważny oraz ciągle nasilający się w uprzemysłowionych państwach, gdyż praca wywołuje u ludzi duży stres. Bezczyność zawodowa jest też bardzo często spowodowana działaniami systemu opieki społecznej, gdyż pojawia się pewna grupa osób, która korzysta ciągle z pomocy tej instytucji. Osoby takie nie podejmują żadnego zatrudnienia, ponieważ wiedzą, że opieka społeczna udzieli im wsparcia i w ten sposób ją wyzyskują. Praca dorywcza także wpływa na bezczynność zawodową, gdyż takie osoby nie mają motywacji do szukania innej pracy.

1.5. Bezrobocie w Polsce – analiza danych statystycznych

W podrozdziale tym zaprezentowana zostanie liczba zarejestrowanych bezrobotnych od 2005 do 2020 roku w Polsce. Dane te przedstawiają liczbę bezrobotnych w poszczególnych latach (liczby są przedstawione w tysiącach) i ukazane zostały na wykresie poniżej.

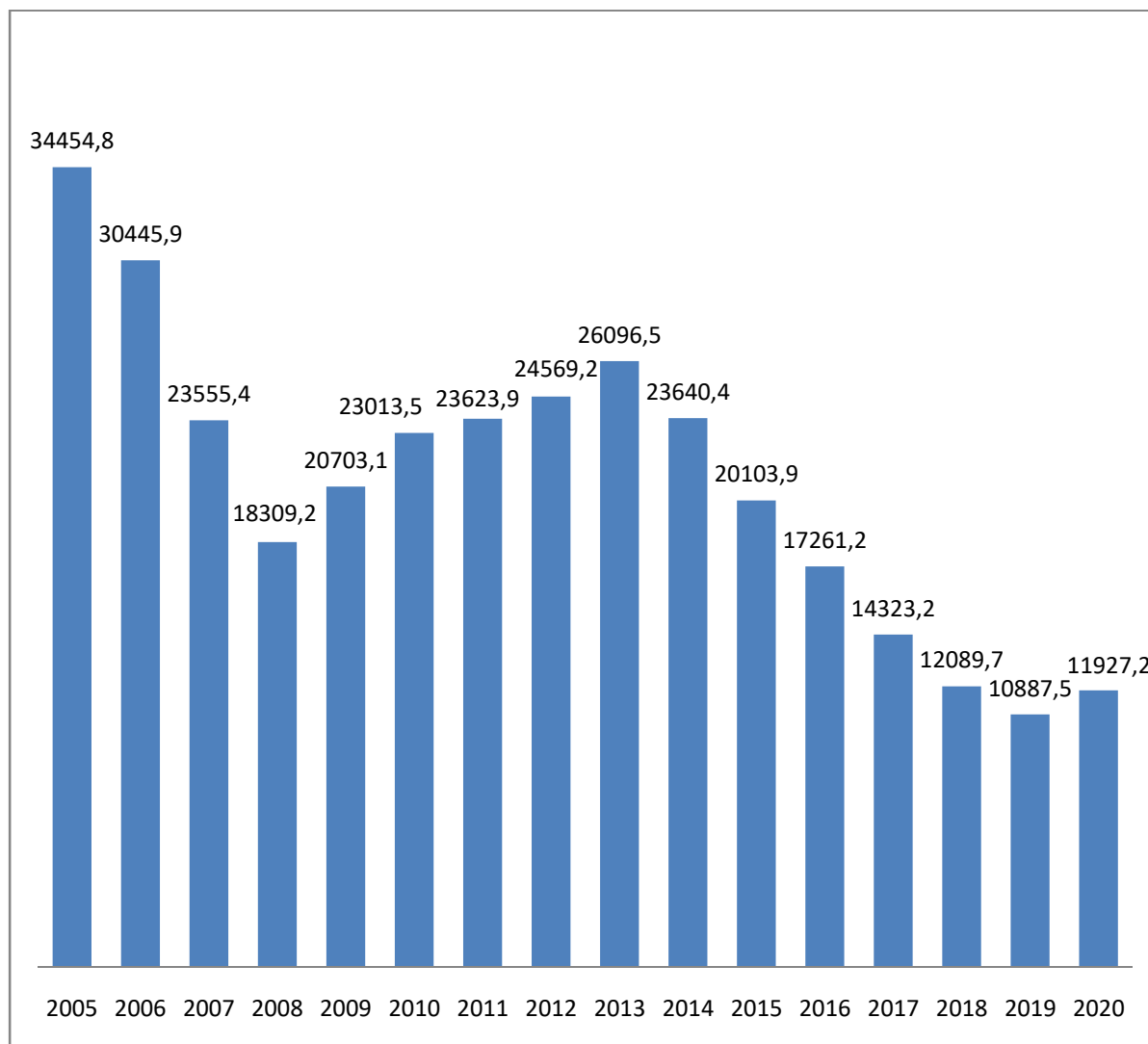
---

³⁷ Z. Bauman, *Życie na przemiast*. Wydawnictwo naukowe PWN. Warszawa 2002, s. 12.

³⁸ A. Kłós, K. Tomaszewska, *Bezrobocie jako zjawisko społeczne stanowiące zagrożenie dla kształtowania się rynku pracy w Polsce...*op. cit., s. 194.

Wykres 1. Ilość zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2005-2020 roku (tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/liczba-bezrobotnych-zarejestrowanych-w-latach-1990-2021,6,1.html> (dostęp: 01.03.2021 r.).

Z analizy wykresu powyżej stwierdzić można, że od 2005 roku liczba osób zarejestrowanych zaczęła spadać, aż do 2008 roku. W 2005 było ich 34454,8 (dane w tysiącach) natomiast w 2008 liczba spadła do 18309,2 tys. Od 2009 roku liczba osób zarejestrowanych zaczęła wzrastać (2009 było 20703,1 tys. osób bezrobotnych) do 2013 roku (26096,5 tys.). Później od 2014 roku zauważamy znów tendencję spadkową, aż do 2019 roku (10887,5 tys.). Od 2020 roku zauważamy wzrost osób zarejestrowanych. Na wzrost liczby osób bezrobotnych w 2020 roku wpływ miała pandemia.

Rozdział II Polityka społeczna w Polsce stosowana wobec bezrobocia

2.1 Pojęcie polityki społecznej

Polityka socjalna jest najczęściej nazywana polityką społeczną. Przyjmuje się z reguły, iż termin polityka społeczna pojawił się na przełomie osiemnastego i dziewiętnastego wieku i przyjęło się, że został stworzony przez Charlesa Fourier (myśliciel oraz reformator francuski, który żył w latach 1772 do 1837). W związku, z tym polityka społeczna jest dość młodą dyscypliną naukową, a więc rozważania na jej temat nie są do końca zamknięte.³⁹ Polityka społeczna przez uprzednie stulecie uzyskiwała wiele różnych definicji (jako dyscyplina naukowa). Generalnie różnią się między sobą celami, zakresem oraz przedmiotami, które są za ich wykonanie odpowiedzialne, jednak przyjąć można, iż fundamentalnym zadaniem polityki społecznej, która przy pomocy i udziale kraju jest realizowana, jest budowanie społecznych struktur społecznych, które wpływają na społeczne postępowanie⁴⁰.

Zdaniem A. Kurzynowskiego „polityka społeczna to działalność państwa, samorządu i organizacji pozarządowych zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, prorozwojowych struktur społecznych oraz stosunków społecznych opartych na równości i sprawiedliwości społecznej, sprzyjających zaspokojeniu potrzeb społecznych na dostępnym poziomie”⁴¹. Ta definicja polityki społecznej zakłada, iż nie tylko podmioty polityki społecznej odpowiadają za zaspokojenie społecznych potrzeb. Z kolei organizacje pozarządowe mają za zadanie organizować właściwe warunki do zaspokojenia podstawowych potrzeb ludzi, a nie ich wyręczać. Wpływa, więc to na upodmiotowienie małych grup, rodzin oraz jednostek. Natomiast K. Krzeczowski (jeden z polskich pionierów polityki społecznej) twierdził, że struktura społeczna lub organizacja są przedmiotem polityki społecznej, gdzie głównym zadaniem jej jest badanie charakteru oraz celowości przemian jakie pojawiają się w społecznej strukturze i wynikają one z działań ciał publicznych oraz grup społecznych, które są celowe. Natomiast zdaniem L. Krzywickiego, który w opracowaniach fascynował się bardziej zagadnieniami socjalnymi i to właśnie je uważał za przedmiot nauki dotyczący polityki społecznej.

³⁹ P. Grzywina, J. Lustig, M. Mitrega, N. Stępień – Lampa, B. Zasepa, *Polityka społeczna. Rozważana o teorii i praktyce*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. Katowice 2017, s. 11.

⁴⁰ P. Błędowski, *Polityka społeczna jako specjalność nauk o polityce publicznej – próba charakterystyki*. „Studia z Polityki Publicznej”, nr 3, s. 13.

⁴¹ A. Kurzynowski, *Związki polityki społecznej z polityką gospodarczą*, w: *Polityka społeczna*, red. A. Kurzynowski, Oficyna Wydawnicza SGH. Warszawa 2001, s. 11.

Trzeba zwrócić uwagę, że przedmiot polityki społecznej ciągle ulega zmianom. Mimo to można założyć, że obszar jej tyczy się potrzeb w zakresie sfer: psychospołecznej, bytowej oraz pozamaterialnej zaś celem owej dyscypliny jest ukazywanie społecznego postępu, który jest mierzony przez poprawę, jakości oraz poziomu życia jednostki ludzkiej. Zazwyczaj polityka społeczna jest ukazywana, jako zbiór szczegółowych dyscyplin:

- rodzinnej, a także ludnościowej;
- zapobieganie zjawisku bezrobocia (zatrudnienie);
- zapewnienie ochrony zdrowia;
- mieszkaniowej;
- opieki społecznej, a także zabezpieczenia społecznego;
- oświatowej oraz edukacyjnej i kulturalnej;
- ochrony środowiska;
- zapobieganiu oraz przeciwdziałaniu różnym patologicznym zjawiskom⁴².

Liczni badacze polityki społecznej w czasie ustrojowej transformacji nawiązują do tej koncepcji. Są oni zdania, że bardzo ważną kwestią polityki społecznej powinny być społeczne kwestie, które są określane jako pojawiający się problem, który jest związany z większą grupą osób, wpływa na zbiorowości, a także wpływa na zmiany w rozwoju społecznym. Aktualnie najistotniejszymi w Polsce problemami społecznymi są: kryzys demograficzny, bezrobocie, ubóstwo, mieszkaniowa sytuacja, problem w obszarze edukacji, niepewność jaka zaczyna pojawiać się w społeczeństwie, a także zagadnienia dotyczące mniejszości narodowych. Trzeba również dodać, że za główne zagadnienia społeczne, współcześnie w uniwersalnej skali uważa się: przeludnienie globu; pojawienie się problemów w rodzinie, a także u dzieci, młodzieży i kobiet; szanse na uzyskanie pracy; ubóstwo; głód; migracje ludzi; niszczenie środowiska; pojawienie się i pogłębianie rozwojowych dysproporcji⁴³.

W momencie, gdy „mówimy o teorii, metodologii oraz metodach badawczych, które dotyczą zagadnień potrzeb materialnych i duchowych człowieka oraz grup społecznych, to mamy na myśli politykę społeczną jako naukę. Jest to specyficzna dziedzina, ponieważ ma ona ścisłe powiązania z wieloma innymi dyscyplinami naukowymi”⁴⁴. Ma wiele związków z innymi naukami, a zaliczają się do nich np.:

---

⁴²P. Grzywna, J. Lustig, M. Mitręga, N. Stępień – Lampa, B. Zasępa, *Polityka społeczna. Rozważana o teorii i praktyce...*op. cit., s. 12.

⁴³ Tamże, s. 13.

⁴⁴ Tamże, s. 13.

- ekonomia – chodzi przeważnie o ekonomię kształcenia i pracy;
- socjologia;
- psychologia – głównie ta społeczna;
- prawo – zazwyczaj tyczy się to prawa pracy;
- politologia;
- filozofia itd.⁴⁵

Główny problemem tej pracy, związanej z polityką społeczną to bezrobocie, które jest wielowątkowym zjawiskiem wpływającym na życie ludzi.

2.2 Cele i modele polityki społecznej

Ważną kwestią związaną z polityką społeczną jest jednocześnie powiększanie społecznej sprawiedliwości, dobrobytu, który jest wszechstronny (podstawowe potrzeby oraz wyższego rzędu, a także bytowe i kulturalne), społeczna integracja (społeczny ład oraz wspólnotowa tożsamość), a także jednocześnie eliminowanie społecznej niesprawiedliwości, nędzy w obszarze potrzeb zarówno niższego, jak i wyższego rzędu, dotyczy to także społecznej dezintegracji. Takie podejście pomaga w określeniu celów polityki społecznej, które są w formie tego, co trzeba stymulować, a także tego, co trzeba destymulować. Dlatego też cele polityki społecznej można zaprezentować, jako:

- Cele polityki społecznej – stymulanty (co trzeba będzie zwiększyć):
  - ✓ społeczna sprawiedliwość;
  - ✓ materialny oraz niematerialny dobrobyt;
  - ✓ społeczna integracja
- Cele polityki społecznej – destymulanty (co trzeba zmniejszyć):
  - ✓ społeczna niesprawiedliwość;
  - ✓ materialne oraz niematerialne ubóstwo;
  - ✓ społeczna dezintegracja⁴⁶.

Społeczne zabezpieczenie jest główną podstawą polityki społecznej. Wyróżnić można, więc cele, które zostały podzielone na nowe i klasyczne. Do tych pierwszych zaliczyć można: nakłanianie ludzi do wykonywania pracy zarobkowej (polega na aktywizowaniu zawodowym osób bezrobotnych oraz ludzi biernych zawodowo); wpłynąć na zmianę ludzkich zachowań (przykładem może być np. zmniejszenie wielkości wypłacanych zasiłków dla osób samotnie wychowujących dzieci, które są w zamyśle skomplikowania im życia, aby było mniej

⁴⁵ Tamże, s. 13.

⁴⁶ R. Szarfenberg, *Teoria i praktyka polityki społecznej*. „Studio BAS”, nr 2 (50) 2017, s.16.

rozwodów, a także zachęcania do podjęcia zatrudniania przez takie osoby). Natomiast do klasycznych celów można zaliczyć: łagodzenie skutków biedy, zaspokajanie potrzeb człowieka, wyrównywanie szkód spowodowanych stratą zatrudnienia.

Rozważanie na temat prawa zatrudnienia (jest traktowane, jako filar polityki społecznej) i jego celów umożliwia i ukazuje nam inne wiadomości o celach dotyczących polityki społecznej. Wyróżniono cele takie jak:

- selektywne;
- pośrednie;
- uniwersalne⁴⁷.

Cele selektywne po pierwsze mają za zadanie wspierać słabszą stronę stosunku zatrudnienia, a chodzi głównie tutaj o osoby zatrudnione (pracowników). „Opiera się ono na założeniu, że istnieje zasadnicza nierówność pozycji w negocjacjach między zatrudniającymi i zatrudnionymi w sytuacji negocjowania umowy oraz podległości kierownictwu podjęciu zatrudnienia”⁴⁸. Po drugie, za cel zaczęto uważać redystrybucję władzy i zasobów oraz pojawienie się ryzyka od pracodawców po zatrudnionych. Redystrybucja zachodzi pomiędzy pewnymi grupami osób zatrudnionych. Następnym celem jest zminimalizowanie skłonności pracowników do wielu nadużyć, które wynikają z posiadanego stosunku zatrudnienia. Kolejnymi są cele pośrednie dotyczące prawa zatrudnienia, które już nie dotyczą dobra osoby zatrudnionej i są rozpatrywane dużo szerzej. Zaczęto więc do nich zaliczać następujące cele: w miejscu zatrudnienia będzie panować demokracja, bezpieczeństwo, stabilność i społeczna integracja. Ostatnie to cele uniwersalne, które charakteryzują się dobrem osób zatrudnionych oraz pracodawców i społeczeństwa ujmowanego jako całość (wspólne dobro)⁴⁹.

W trakcie realizacji polityka społeczna przybiera wiele różnych form, które są uzależnione od modelu, jaki w konkretnym państwie został zaakceptowany. Dlatego też można stwierdzić, iż polityka społeczna nigdy nie była jednolita, gdyż od momentu pojawienia się jej w nowej postaci, zaczęto ją na różne sposoby prowadzić. Był okres czasu (połowa XX w.), kiedy mówiono o szansach zbudowania tylko jednego modelu, a także twierdzono, że powstanie takiego modelu jest pewne, ponieważ w poszczególnych krajach wyrównał się poziom gospodarczego rozwoju. Do dnia dzisiejszego napotkać można dużą ilość strategii pojawiających się w polityce społecznej. W związku z tym modele polityki społecznej da się rozpatrywać w momencie, gdy weźmie się pod uwagę wykonywane rodzaje

---

⁴⁷ Tamże, s. 17.

⁴⁸ Tamże, s. 17.

⁴⁹ Tamże, s. 17.

polityki społecznej w danych krajach, bądź też w teoretycznym sensie, gdzie ich fundamentem są doktryny. Starając się jednak ukazać właściwie wykorzystywane realnie modele, musimy zasięgnąć wiedzy teoretycznej⁵⁰.

Na samym początku podział systemów polityki opierał się na jasnym oraz nieskomplikowanym porównywaniu wielkości środków, jakie państwa przeznaczały na system socjalny „Sprzyjało to sformułowaniu teorii o nieuchronności powstania jednego modelu polityki społecznej, ponieważ zakładało postęp w dziedzinie uprzemysłowienia we wszystkich krajach, a w tym czasie stopień rozwoju danego kraju był wprost proporcjonalny w stosunku do wydawanych środków na politykę społeczną – tzn. państwa najbardziej uprzemysłowione wydawały najwięcej”⁵¹. Niebawem jednak zauważono, iż owa teoria odbiegała bardzo od praktyki. W związku z tym w podziale modeli polityki społecznej znajdują się również inne podejścia, gdzie także uwagę zaczęto skupiać na pewne rzeczy np. jakość świadczonych usług socjalnych, możliwości ich pozyskiwania oraz rodzajów jego finansowania. Oprócz tego brano pod uwagę, w jaki sposób jest prowadzona polityka związana z rynkiem pracy, a także wkład kraju w tą politykę. Trzeba zwrócić uwagę na to, iż polityka społeczna oraz metody jej wykonania są zróżnicowane. Przyczynił się na pewno do tego rozkwit gospodarczy, przez w różnych krajach pojawiły się upodobania do innych modeli. Ze względu na dużą ilość modeli polityki społecznej w pracy zostaną przedstawione tylko niektóre z nich⁵².

Modele związane z polityką społeczną mogą być rozpatrywane w dwojakim sensie:

- odnoszą się do realnej polityki, która jest prowadzona w różnych państwach;
- tworzą się w oderwaniu od praktyki i budują jakieś konstrukcje logiczne, bądź też strategie polityki społecznej, które da się zrealizować⁵³.

Obecnie w naukach o polityce społecznej wygrywa jednak to pierwsze podejście. Jednak należy zauważyć, że modele dokładnie nie odpowiadają praktyce podmiotów państwowych, gdyż posiadają charakter idealnych rzeczywistych typów związanych z polityką społeczną, która jest w różnych państwach realizowana. Dlatego też M. Książkowski zaproponował dodatkową klasyfikację modeli (poglądy ideologiczne stały się założeniem tego podziału) na orientację antykolektywistyczną, a także orientację kolektywistyczną. Orientacja antykolektywistyczna tyczy się skrajnie liberalnych,

⁵⁰P. Grzywna, J. Lustig, M. Mitręga, N. Stępień – Lampa, B. Zasepa, op. cit.,s. 53.

⁵¹ M. Książkowski, *Polityka społeczna w różnych krajach i modele polityki społecznej*, w: G. Firlit – Fesnak, M. Szylo – Skoczny (red.), *Polityka społeczna*. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa 2007, s. 143.

⁵²P. Grzywna, J. Lustig, M. Mitręga, N. Stępień – Lampa, B. Zasepa, op. cit.,s. 54.

⁵³G. Firlit – Fesnak, M. Szylo – Skoczny (red.), *Polityka społeczna*. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa 2007, s. 144.

neoliberalnych, a także neokonserwatywnych poglądów, gdzie najważniejszą rolę w momencie zaspokajania potrzeb człowieka odgrywa rynek. W myśl jej to człowiek odpowiada za pojawiające się trudności, natomiast polityka społeczna ma za zadanie łagodzić wpływ pojawiającej się biedy. Wyznawcy tego poglądu to socjalliberałowie. Z kolei orientacja kolektywistyczna jest za tym, aby kraje ingerowały w socjalne sprawy i dzięki temu wpływały na łagodzenie skutków wynikających z problemów społecznych⁵⁴.

Zaprezentowane przesłanki wpłynęły na powstanie kolejnych metod, które miały na celu eliminowanie problemów społecznych. Zdaniem R. Titmuss występują w polityce społecznej 3 modele, które wynikają z relacji zachodzących pomiędzy gospodarką rynkową, a polityką, a są nimi:

- model rezydualny albo marginalny, który jest oparty na pewnych dwóch założeniach odpowiedniego zaspokajania indywidualnych potrzeb, a zalicza się do nich rodzinę oraz prywatny rynek; gdy jednak takie mechanizmy zaczynają zawodzić, wówczas polityka społeczna może wkroczyć, jednak są to tylko czasowe rozwiązania;
- model motywacyjny, gdzie programy socjalne spełniają rolę uzupełnienia do gospodarki i spełniają w związku z tym tzw. funkcję służebną; zarówno wydajność pracy, jak i priorytet zasług są w etapie zaspokojenia potrzeb najważniejsze;
- model instytucjonalno – redystrybucyjny, gdzie ten rodzaj polityki jest traktowany jako instytucja, która zapewnia dostęp do usług oraz świadczeń (kryteria potrzeb są w tym modelu brane pod uwagę); polityka społeczna w tym modelu spełnia funkcję związaną z redystrybucją dochodów⁵⁵.

Kolejny podział modeli polityki społecznej został zaprezentowany przez N. Furniss i D. Tilton, którzy wykorzystali kryterium potencjalnych form integracji kraju kapitalistycznego w wolną grę rynkowych sił i wyróżnili oni 3 modele:

- państwo pozytywne – w tym modelu polityka społeczna ma zapewnić bezpieczeństwo posiadaczom kapitału przed pojawieniem się problemów wynikających z gry sił rynkowych, a także przed ewentualnymi żądaniem ze strony redystrybucji dochodów; do tego celu wykorzystywanymi środkami

---

⁵⁴P. Grzywna, J. Lustig, M. Mitreğa, N. Stępień – Lampa, B. Zasepa, *Polityka społeczna. Rozważana o teorii i praktyce...* op. cit., s. 54.

⁵⁵G. Firlit – Fesnak, M. Szyłko – Skoczny (red.), *Polityka społeczna...* op. cit., s. 145.

miał być rozkwit społecznych ubezpieczeń, które miały prowadzić do wyrównania dochodów;

- państwo socjalnego bezpieczeństwa – model ten zakładał, że każdemu obywatelowi powinno się zapewnić minimalny dochód (oprócz jakiś wybranych osób zatrudnionych); było to stworzone w celu wyrównania szans w społeczeństwie;
- państwo społecznego dobrobytu – celem tego modelu było nie tylko skupianie się do minimum gwarantowanego; dążono do wyrównania życiowych warunków⁵⁶.

Z kolei G. Esping – Andersen wprowadził zmianę i zaproponował, aby zamiast pojęcia model używać określenia reżim. Następnie przekształcił on typologię R. Titmussa i zaprezentował on podział na reżimy:

- reżim liberalny – to właśnie w nim przeważa system adresowanej pomocy społecznej i bazuje on na zasadzie zamożności, powszechnych świadczeniach, które są niskie oraz słabych społecznych ubezpieczeniach; zatrudnienie jest podstawowym kryterium i zasady przydzielania świadczeń społecznych są ściśle ustalone (socjalne świadczenia nie mogą być źródłem dochodu);
- reżim korporacyjny – w tym systemie przy użyciu środków władzy publicznej dąży się do utrzymania różnic w pozycji grup i klas społecznych, w związku, z czym państwo przygotowane było do tego, aby zastąpić rynek jako dostawcy konkretnych świadczeń;
- reżim socjaldemokratyczny – pojawienie się tej nazwy jest rezultatem widocznej przewagi partii socjaldemokratycznej, która nadaje formę reformom. Partia ta tworzyła państwo, gdzie był dobrobyt, każdy miał prawo do standardu życia na wysokim poziomie⁵⁷.

Wspomnieć również należy podział modeli zaprezentowany przez M. Książkowskiego. Wyróżnia on cztery modele polityki społecznej i są nimi:

- model korporacyjny – z reguły opierał się „na ubezpieczeniach społecznych, których istnienie wiąże się z wyznawaną tutaj zasadą paternalizmu. Bezpieczeństwo socjalne gwarantowane jest przez państwo jedynie w stopniu podstawowym i ma to różne przyczyny. Przede wszystkim uważa się, że

---

⁵⁶ Tamże, s. 146

⁵⁷ P. Grzywna, J. Lustig, M. Mitreğa, N. Stępień – Lampa, B. Zasepa, *Polityka społeczna. Rozważana o teorii i praktyce...* op. cit., s. 57.

programy socjalne nie powinny przeszkadzać naturalnemu funkcjonowaniu gospodarki rynkowej i powinny tę gospodarkę wzmocnić⁵⁸; oprócz tego należy dodać, że programy takie powinny zaspokajać potrzeby ludzi, jednak należy wziąć pod uwagę zasługi oraz staż pracy obywateli;

- model rezydualny – państwo w niej odgrywa bardzo małą rolę w obrębie polityki społecznej, gdyż to właśnie człowiek sam jest w stanie zaspokoić potrzeby (dzięki rodzinie oraz rynkowi);
- model rudymenarny – pojawiał się w państwach słabych gospodarczo; osoby mają zapewnione minimum socjalne i zawsze zależało to od potrzeb obywateli, w rzeczywistości jednak były to tylko obietnice, zaś pomoc niesiona przez państwo była bardzo mała; w modelu tym organizacje pozarządowe odgrywały kluczową rolę, ponieważ polityka społeczna była słabo rozwinięta;
- model opiekuńczy – charakterystyczną cechą tego systemu było to, że państwo dążyło do zapewnienia człowiekowi wysokich socjalnych świadczeń, pomoc w zatrudnieniu i udzielenie wsparcia związkom zawodowym, każdy obywatel uzyskuje możliwość wsparcia (świadczenia)⁵⁹.

Modele polityki społecznej są tylko jednym z wzorców, jednak ukazują występujące różnice w realizowanych strategiach tej polityki, w związku, z czym są one przedmiotem badań dla badaczy, którzy interesują się właśnie tą dyscypliną naukową.

2.2 Instytucje polityki społecznej powołane do walki z bezrobociem

Głównym i najczęściej występującym w Polsce problemem polityki społecznej jest zjawisko bezrobocia. Dlatego też, powstał system instytucji (bardzo rozbudowany), które zostały utworzone w celu świadczenia wsparcia, pomocy oraz udzielania wsparcia ludziom bezrobotnym. Rysunek poniżej przedstawia główne instytucje wspierające bezrobotnych.

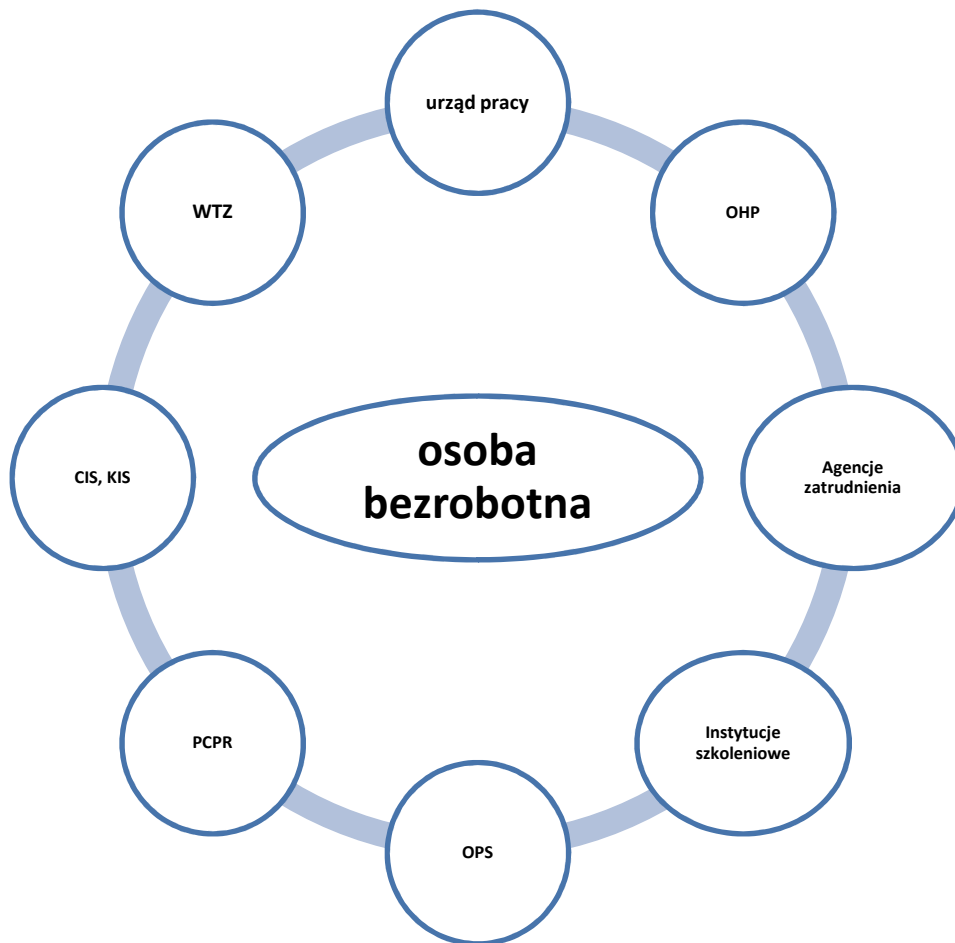
---

⁵⁸ Tamże, s. 58.

⁵⁹ Tamże, s. 58.

Rysunek 2. Instytucje wspierające osoby bezrobotne

Źródło: Ł. Arendt, A. Hryniewicka, I. Kukulak – Dolata, B. Rokicki, *Bezrobocie – między diagnozą a działaniem*. Instytut Rozwoju Służb Społecznych. Warszawa 2012, s. 51.

Jednostki samorządu terytorialnego (JST) „wykonują wiele zadań z zakresu polityki pracy, w tym o charakterze partnerstwa i współpracy zarówno z podmiotami publicznymi, jak i niepublicznymi, przy pomocy własnych struktur (w szczególności wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy)”⁶⁰. Wojewódzkie urzędy pracy (są jednostką organizacyjną wojewódzkiego samorządu) realizują w obszarze polityki rynku zatrudnienia różne zadania.

⁶⁰ S. Mazura, A. Pacut, *Ekonomia społeczna a publiczne służby zatrudnienia w Polsce- zasady, perspektywy i kierunki współpracy*. FISE. Warszawa 2008, s. 111.

Trzeba dodać, że w ramach tych urzędów działają wyspecjalizowane komórki organizacji, czyli centra informacji i planowania zawodowej kariery, które mają za zadanie:

- wspierać PUP (powiatowe urzędy pracy) w zakresie zawodowego poradnictwa poprzez możliwość świadczenia usług w obszarze projektowania zawodowej kariery dla poszukujących zatrudnienia;
- współdziałając z PUP formułują oraz uaktualniają na bieżąco zawodowe informacje, które są potrzebne w czynnym poszukiwaniu zatrudnienia oraz rozpowszechniają je na obszarze województwa;
- na rzecz ludzi poszukujących zatrudnienia oraz bezrobotnych prowadzone są pewne aktywizacyjne zajęcia;
- prowadzą współpracę podczas świadczeń usług EURES;
- prowadzą współpracę z PUP w formułowaniu oraz wykonywaniu indywidualnych projektów działania⁶¹.

Z kolei powiatowy urząd pracy wykonuje zadania związane z polityką rynku pracy i swoim zasięgiem obejmuje kilka powiatów i jest z budżetów takich powiatów współfinansowany. Jednak należy zwrócić uwagę, że powiat prowadzący dostaje celowe dotacje od pozostałych powiatów na aktualne wydatki. Zarówno powiat prowadzący jak i powiaty dotujące współfinansują koszty wynikające z działania PUP. Urzędy te dla osób zarejestrowanych prowadzą pośrednictwo pracy w momencie, gdy nie da się zapewnić właściwego zatrudnienia wówczas PUP zapewnia:

- usługi poradnictwa zawodowego;
- uczestnictwo w zajęciach prowadzonych w klubie pracy;
- prowadzenie szkoleń dla osób bezrobotnych;
- tworzenie oraz dopłaty do otwierania nowych miejsc zatrudnienia;
- wspieranie wielu innych narzędzi rynku pracy, a także wielu projektów lokalnych;
- wypłacanie świadczeń i zasiłków dla osób bezrobotnych⁶².

PUP zajmuje się bezpośrednio podmiotami rynku zatrudnienia. Celem tej instytucji jest promowanie zatrudnienia i pomoc osobom bezrobotnym powracającym na rynek.

Następną instytucją są organizacje pozarządowe, którym przypisuje się bardzo dużą rolę w aktywizacji zawodowej. Prowadzą one różne działania i nacisk jest kładziony głównie

---

⁶¹ Tamże, s. 112.

⁶² Tamże, s. 113-114.

na aktywizację i zazwyczaj są to np.: organizowanie kursów zawodowych, praktyk staży oraz szkoleń; prowadzeniu treningów psychologicznych; pośrednictwo zatrudnienia; organizowanie stałych miejsc zatrudnienia itd. Jednak te organizacje powinny poszerzyć współpracę z jednostkami samorządowymi, gdyż mają sporo braków i ważne jest, aby: rozbudować pracę organizacji publicznych, których nie mogą wykonywać urzędy ze względu na prawne ograniczenia; wpierać w odpowiednim doborze pomocy oraz ukazać miejsca, gdzie ta pomoc jest konieczna; prowadzić rozmowy dotyczące wspólnych beneficjentów, a następnie wybierać tych, którym należy udzielić pomocy; ważne jest również to, aby działać w miejscach, gdzie niema pomocy ze strony organizacji oraz instytucji, które mają do dyspozycji środki publiczne⁶³.

Kolejną instytucją są OHP (Ochotnicze Hufce Pracy), które są „państwową jednostką budżetową nadzorowaną przez ministra właściwego do spraw pracy. W zakresie kształcenia i wychowania młodzieży OHP są instytucjami należącymi do systemu oświaty, umożliwiającymi zdobycie kwalifikacji zawodowych oraz uzupełnienie młodzieży, która nie ukończyła szkoły podstawowej i nie kontynuuje nauki, lub też chce uzupełnić wykształcenie ogólne lub zawodowe”⁶⁴. Ochotnicze Hufce Pracy realizują swoje zadania w zakresie:

- wychowania oraz kształcenia młodzieży m.in.:
  - ✓ prowadzenie diagnozy w celu objęcia młodzieży zaniedbanej działaniami w sferze opiekuńczo-wychowawczej;
  - ✓ uczestnicy Ochotniczego Hufca Pracy mają zagwarantowane warunki do dalszego kontynuowania zawodowego oraz ogólnego kształcenia;
  - ✓ stworzenie takich warunków dla młodzieży, aby gwarantowały im podwyższenie swoich zawodowych oraz ogólnych kwalifikacji, a także możliwość przekwalifikowania;
  - ✓ tworzenie oraz wykonanie programów profilaktycznych, a także wychowawczych dla młodzieży, której grozi wykluczenie oraz będących w konflikcie prawnym;
  - ✓ w obszarze, w którym może wystąpić marginalizacja społeczna ważne jest promowanie działalności opiekuńczo-wychowawczej;
- prowadzenie przeciw działań związanych z wykluczeniem oraz marginalizacją młodzieży oraz ich zatrudnieniem:

---

⁶³ Ł. Arendt, A. Hryniewicka, I. Kukulak – Dolata, B. Rokicki, *Bezrobocie – między diagnozą a działaniem*. Instytut Rozwoju Służb Społecznych. Warszawa 2012, s. 77.

⁶⁴ Tamże s. 64.

- ✓ zorganizowanie współpracy z przyszłymi pracodawcami oraz różnymi instytucjami, które zrzeszają pracodawców (działania te są podejmowane w celu zdobycia ofert zatrudnienia dla bezrobotnej młodzieży, a także studentów i uczniów;
- ✓ dla młodzieży jest prowadzone pośrednictwo zatrudnienia;
- ✓ wdrożenie młodzieży do aktywnego uczestnictwa na rynku zatrudnienia;
- ✓ ważne jest również podejmowanie oraz wspomaganie działań, które służą przeciwdziałaniu zjawiska bezrobocia;
- ✓ poprzez realizowanie szkoleń, które odbywają się w ośrodkach szkolenia zawodowego⁶⁵.

OHP, aby zrealizować swoje cele muszą współdziałać z innymi jednostkami i są nimi np. publiczne służby zatrudnienia, jednostki administracji rządowej, JST (jednostki samorządu terytorialnego).

Instytucjami pomagającymi osobom bezrobotnym są agencje zatrudnienia, które są niepublicznymi jednostkami rynku zatrudnienia i świadczą takie usługi jak: pośrednictwo pracy, doradztwo zawodowe, praca tymczasowa oraz pośrednictwo zawodowe. Pośrednictwo pracy ma na celu udzielanie wsparcia ludziom bezrobotnym, a także szukającym zatrudnienia, natomiast przedsiębiorcom w pozyskaniu odpowiednich pracowników, którzy mają konkretne wykształcenie. Pośrednictwo pracy ma na celu usprawnienie kontaktu pracodawców z potencjalnymi pracownikami. Trzeba dodać, że agencje zatrudnienia, gdy prowadzą pośrednictwo pracy nie otrzymują od pracodawców oraz bezrobotnych opłat (wyjątkiem jest to, gdy agencja zatrudniania poniesie koszty dotyczące jakiegoś skierowania związanego z wyjazdem za granicę). Następnie poradnictwo zawodowe polega na wsparciu we właściwym wyborze miejsca pracy oraz wykonywanego zawodu przez swoich klientów (osoby poszukujące zatrudnienia oraz bezrobotne). W związku z tym prowadzą różne aktywizujące zajęcia, zapewniają udział w grupowych poradach zawodowych, które wspierają ludzi w ciągłym poszukiwaniu zatrudnienia. Agencja zatrudnienia zajmuje się również doradztwem zawodowym, które jest z reguły kierowane do przedsiębiorców. W jego zakresie określone zostają kwalifikacje przyszłych pracowników oraz następuje ich ocena itd. Praca tymczasowa jest także usługą proponowaną przez agencję zatrudnienia. Do pracy

---

⁶⁵ A. Klementowska, *Ochotnicze Hufce Pracy wobec zmian na rynku edukacyjno – zawodowym*. „Przegląd Pedagogiczny” nr 2/2014, s. 100.

tymczasowej są przyjmowani pracownicy, następnie są oni delegowani do wykonywania jakiejś pracy do przedsiębiorcy, który korzysta właśnie z usług tej agencji⁶⁶.

Pomoc osobom bezrobotnym oferują również instytucje szkoleniowe, które są podmiotami publicznymi oraz niepublicznymi oferującą edukację pozaszkolną. Z takiej oferty mogą skorzystać zarówno bezrobotni, jak i poszukujący pracy. Środki na szkolenia mogą być pozyskiwane z funduszy publicznych, a jednostka ta może dostać zgodę, zlecenie na ich prowadzenie, tylko w momencie, gdy będzie prowadzona przez wojewódzki UP (będzie w rejestrze). Instytucjami edukacyjnymi, które zajmują się szkoleniami są: placówki lub ośrodki, niepubliczne i publiczne szkoły, pozarządowe organizacje, różne wyższe szkoły itd.⁶⁷

Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) „jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi”⁶⁸. Ważne jest to, że pomoc społeczna wspomaga ludzi oraz ich rodziny, aby byli oni w stanie zaspokoić podstawowe potrzeby oraz dać szansę na życie w godnych warunkach. Pomoc taka należy się ludziom, których dotknęło: ubóstwo, bezdomność, bezrobocie, osierocenie, choroba lub z niepełnosprawność, itd.⁶⁹ Z kolei PCPR, czyli powiatowe centrum pomocy rodzinie są bardziej wyspecjalizowane i wspierają określone grupy ludzi. Udzielają wsparcia dzieciom, które są pozbawione rodzicielskiej opieki, ludziom starszym, niepełnosprawnym oraz cudzoziemcom.

2.4 Polityka społeczna w Polsce wobec problemu bezrobocia

Wyróżnić można dwa rodzaje programów walki ze zjawiskiem bezrobocia prowadzonych przez państwo w ramach polityki rynku zatrudnienia i są nimi programy: aktywne, które mają na celu łagodzenie rezultatów bezrobocia poprzez aktywizację osób pozostających bez pracy, a także zwiększenie szans takich ludzi do znalezienia odpowiedniego zatrudnienia; pasywne z kolei spełniają osłonową funkcję, czyli są nimi np. wcześniejsze emerytury, różne zasiłki. Dodać należy, że stosując pasywne metody walki ze

⁶⁶ Ł. Arendt, A. Hryniewicka, I. Kukulak – Dolata, B. Rokicki, *Bezrobocie – między diagnozą a działaniem...* op. cit., s. 68.

⁶⁷ Tamże, s. 69.

⁶⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz. U. 2004 Nr 64 po. 593, s. 1.

⁶⁹ Tamże, s. 5.

zjawiskiem bezrobocia nie eliminuje się go, tylko dostarcza się bezrobotnemu środki finansowe do egzystencji na niskim poziomie⁷⁰.

Nacisk powinno się w szczególności kłaść na ALMP, czyli aktywną politykę rynku pracy. „Stanowi istotny obszar badań i analiz poszczególnych państw, bowiem podejmuje działania zmierzające do zwiększenia zatrudnienia i spadku bezrobocia poprzez bezpośrednie oddziaływanie na szanse znalezienia pracy przez osoby nim objęte, w wyniku zwiększenia popytu na pracę oraz usprawnienia funkcjonowania samego rządu. W literaturze przedmiotu ukształtowały się dwa spojrzenia w zakresie badania efektów aktywnych programów rynku pracy – mikroekonomiczne i makroekonomiczne.”⁷¹. W tabeli poniżej zostało zaprezentowane ich porównanie.

Tabela 1. Ujęcie mikroekonomiczne i makroekonomiczne aktywnych programów rynku pracy

Ujęcie mikroekonomiczne	Instrumentami, które są wykorzystywane w celu polepszenia działania rynku pracy oraz eliminowaniu bezrobocia to: • udzielanie pracodawcom pożyczek, które muszą zostać przeznaczone na nowe stanowiska pracy, a także dla osób bezrobotnych pożyczki, które są przeznaczane na otwarcie jakiejś własnej działalności gospodarczej • zawodowe szkolenia, które mają na celu uzyskanie nowych kwalifikacji, a także zachowania gospodarczej działalności • organizowanie prac interwencyjnych • uzyskanie stażu • zaczęto tworzyć specjalne programy dla bezrobotnych pozostających dłużej bez zatrudnienia • roboty publiczne • prace społecznie użyteczne • usługi pośrednictwa pracy – są one przez UP świadczone i polegają na zbieraniu informacji o wolnych stanowiskach pracy i osobach bezrobotnych, które poszukują zatrudnienia

⁷⁰ A. Dragan, *Programy walki z bezrobociem na poziomie Unii europejskiej i wybranych państw – Polsce, Finlandii, Irlandii i Niemczech*, Wydawnictwo Kancelaria Senatu, Warszawa 2012, s. 4.

⁷¹ A. Łopatka, *Wybrane programy aktywizacji zawodowej a poziom bezrobocia w Polsce*, „Studia Ekonomiczne” nr 209/2015, s. 118.

Ujęcie makroekonomiczne	Instrumentami aktywnej polityki makroekonomicznej są: • instrumenty fiskalne – wydatki budżetowe oraz podatki • instrumenty polityki społecznej – podaź pieniądza, stopa procentowa Biorąc pod uwagę przyczyny, jakie wpływają na bezrobocie wykorzystuje się te instrumenty i są one używane do stymulacji popytu globalnego na towary lub też do zbudowaniu odpowiednich warunków do rozkwitu produkcji

Źródło: opracowanie własne na podstawie: A. Łopatka, *Wybrane programy aktywizacji zawodowej a poziom bezrobocia w Polsce*, „Studia Ekonomiczne” nr 209/2015, s. 119.

Wśród wymienionych aktywnych programów na rynku zatrudnienia, szkolenia zawodowe są bardzo ważne w sytuacji, gdy wysokie kwalifikacje są podstawą realizowanej gospodarki. Zdarzają się jednak sytuacje, gdzie w znalezieniu zatrudnienia przeszkadza wykształcenie. W takiej sytuacji konkretna osoba musi zmienić kwalifikacje albo też należy skierować osobę bezrobotną do uczestnictwa w zawodowych szkoleniach. „Szkolenia realizowane w ramach ALMP to zarówno kształcenie w zakresie efektywnego poszukiwania pracy, jak i kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe. Osoby uczestniczące w tego rodzaju formach mobilizacji nabywają nowe umiejętności, otrzymując jednocześnie formalne potwierdzenie swoich kwalifikacji, pozwalające na zmniejszenie asymetrii informacyjnej w stosunku do przyszłych pracodawców”⁷². Ten typ aktywizacji zawodowej jest głównie spotykany w gospodarkach, gdzie pojawia się bezrobocie strukturalne.

Prace interwencyjne są następną formą aktywizacji osób bezrobotnych. Polegają one na przyjęciu do pracy osoby bezrobotnej, pracodawca wówczas otrzymuje z UP częściową refundację wynagrodzenia dla pracownika. Prace te wpływają i umożliwiają powrót osobie bezrobotnej na rynek zatrudnienia. Na prace interwencyjne skierowana może zostać osoba, która jest w PUP zarejestrowana. Bierze się pod uwagę indywidualny profil bezrobotnego (należy wziąć pod uwagę wiek bezrobotnego, w jakim stanie zdrowia jest i co wcześniej wykonywał). Każdy pracodawca ma prawo starać się o organizację prac interwencyjnych, jednak musi on je przeprowadzić prawidłowo⁷³.

⁷² Tamże, s. 120.

⁷³ <https://www.uppk.pl/pliki-upload/pliki/Prace20interwencyjne2C20robotypubliczne.pdf> (dostęp: 19.01.2021 r.)

Następną formą są staże, które polegają na zdobywaniu przez osobę bezrobotną praktycznych zdolności do wykonywania konkretnej pracy, poprzez wykonywanie różnych obowiązków w miejscu zatrudnienia, jednak nie zostaje nawiązany z pracodawcą stosunek pracy. Staż ma na celu: ułatwienie osobie bezrobotnej zdobycie kwalifikacji oraz różnych użytecznych umiejętności, a także uzyskanie zawodowego doświadczenia w warunkach realnych. Jeżeli osoba nie skończyła 30 lat wówczas długość stażu wynosi od 3 do 12 miesięcy, z kolei w przypadku reszty bezrobotnych taki staż trwa do 6 miesięcy. Po zakończeniu stażu otrzymuje się zaświadczenie o zrealizowaniu stażu oraz wystawiona przez pracodawcę opinię. Staż mogą uzyskać osoby zarejestrowane w PUP⁷⁴.

Z kolei roboty publiczne są formą aktywizacji bezrobotnych, która jest przez organizacje pozarządowe oraz gminy organizowana. Bardzo ważne jest to, aby te jednostki prowadziły działalność, która ma powiązanie z turystyką, ochroną środowiska, ale i również pomocą społeczną. W związku z różnymi inwestycjami można ubiegać się o pozyskanie osób bezrobotnych do wykonania pracy. Jednak głównym warunkiem jest to, aby koszty tej inwestycji były częściowo, bądź całkowicie ponoszone przez samorząd terytorialny, albo pokrywane z budżetu państwa. Osobę bezrobotną do tego rodzaju prac można zatrudnić nie więcej niż na 6 miesięcy⁷⁵.

Wspomnieć również należy o pracach społecznie użytecznych, które zostały wprowadzone w 2005 roku, jako rodzaj zawodowej aktywizacji. Mogą ją podjąć ludzie zarejestrowani w UP, którzy przestali już otrzymywać zasiłek lub też nie mieli wcale prawa do jego pobierania. Gminy są organizatorami tego rodzaju prac i odbywają się one w DPS (domach pomocy społeczne) oraz w jednostkach, które wspomagają społeczność lokalną oraz prowadzących działalność charytatywną. Osoby bezrobotne mogą w tego rodzaju programie brać udział dłużej nawet niż rok, jednak czas pracy nie może przekraczać 10 godzin tygodniowo⁷⁶.

Bardzo ważne jest, więc to, aby wykorzystywać na rynku pracy aktywizująca politykę zatrudnienia, gdyż w ten sposób ograniczy się stosowanie narzędzi pasywnych w związku, z czym zmniejszy się wielkość oraz okres wypłacania bezrobotnym tych świadczeń pieniężnych. Prowadzenie takiej polityki ma na celu wspierać taką pracę oraz sprawić, aby była ona korzystna i opłacalna dla osoby zatrudnionej. Dlatego też w tym obszarze, w naszym kraju są wykorzystywane jednostki, które pomagają osobom bezrobotnym znaleźć

⁷⁴<https://www.uppk.pl/plikiupload/pliki/Staze%20i%20przygotowanie%20zawodowe%20doros%C5%82ych.pdf>

⁷⁵ A. Dragan, *Programy walki z bezrobociem na poziomie Unii europejskiej i wybranych państw – Polsce, Finlandii, Irlandii i Niemczech...* op. cit., s. 13.

⁷⁶ Tamże, s. 14.

zatrudnienie, a są nimi głównie urzędy pracy. Natomiast osoba bezrobotna musi chcieć i być gotowa do podjęcia zatrudnienia w każdej chwili⁷⁷.

2.4.1 Programy społeczne oraz formy wsparcia dla bezrobotnych osób z powiatu nowosądeckiego

W Powiatowym Urzędzie Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego można znaleźć różne oferty dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy, a są nimi: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, podnoszenie kwalifikacji (uzyskanie stażów oraz bonów stażowych, bony szkoleniowe oraz szkolenia, przygotowanie zawodowe dorosłych, stypendium dla osób, które podejmują dalszą naukę, uzyskanie dofinansowania na studia podyplomowe, pożyczkę szkoleniową, finansowanie egzaminów oraz licencji), pracę za granicą, spółdzielnie socjalne oraz różne formy wsparcia (prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, zwrot kosztów przejazdu oraz zakwaterowania, bon na zasiedlenie oraz bon zatrudnieniowy, pożyczkę na otwarcie własnej działalności), świadczenia pieniężne (zasilek dla bezrobotnych, dodatek aktywizacyjny oraz świadczenia aktywizacyjne)⁷⁸.

Obecnie aktualnym programem oferowanym przez Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego jest „Aktywni 30+”. Jest to program współfinansowany EFS (Europejskiego Funduszu Społecznego). Realizacja tego projektu przypada na okres od 01.09.2020 do 30.06.2022. Obecnie rusza II edycja tego projektu, która przypada na okres od 11.01.2021 do 31.03.2021. Obecnie trwa rekrutacja, która może zaangażować w program 15 osób. Cały projekt ma na celu zwiększenie szans na podjęcie zatrudnienia przez min. 45 bezrobotnych, którzy są zarejestrowani w urzędzie pracy i pochodzą z terenu nowosądeckiego. Tyczy się to osób w wieku 30+, a w szczególności: kobiet, jednostek powyżej 50 lat, bezrobotnych długotrwale, osób, których kwalifikacje są niskie oraz ludzi z niepełnosprawnościami (te grupy mają pierwszeństwo do udziału w tym programie). Formami wsparcia w ramach tego projektu są: staże, prace interwencyjne, a także doposażenie stanowiska zatrudnienia, pośrednictwo pracy oraz poradnictwo zawodowe⁷⁹.

Można również skorzystać z projektu „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie nowosądeckim (V)”, jest to PO WER, czyli Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój. Projekt ten jest realizowany od 01.01.2020 do 30.06.2021 r. Projekt

⁷⁷ Tamże, s. 5.

⁷⁸ <https://nowysacz.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy> (dostęp: 21.01.2021).

⁷⁹ <https://nowysacz.praca.gov.pl/wyniki-wyszukiwania//szukaj/?keywords=aktywni+30%2B> (dostęp:21.01.2021).

ten umożliwia młodym ludziom do lat 29 podjęcie zatrudnienia. W ramach tego programu można uzyskać: usługi pośrednictwa pracy lub doradztwa zawodowego, szkolenia, staże, bony na zasiedlenie, środki jednorazowe na założenie działalności, prace interwencyjne itd.⁸⁰

Kolejnym oferowanym przez PUP programem dla Powiatu Nowosądeckiego jest program „Za życiem”, czyli kompleksowe wsparcie dla rodzin. Jest on przeznaczony dla rodzin, w których znajduje się osoba niepełnosprawna, aby ich opiekunowie mieli możliwość powrotu na rynek pracy. PUP w związku, z tym oferuje: pożyczkę, albo jednorazowe środki na założenie działalności gospodarczej, środki na utworzenie spółdzielni socjalnej bądź też zrefundowanie kosztów miejsca pracy dla opiekuna⁸¹.

---

⁸⁰<https://nowysacz.praca.gov.pl/power2020> (dostęp:21.01.2021).

⁸¹<https://nowysacz.praca.gov.pl/program-kompleksowego-wsparcia-dla-rodzin-za-zyciem->(dostęp:21.01.2021).

Rozdział III Metodologia badań własnych

3.1 Cel i zakres

Celem badań zdaniem A. Maszke „jest dostarczenie dającej się zweryfikować wiedzy umożliwiającej opisanie, zrozumienie i wyjaśnienie interesujących badacza zjawisk i procesów, jak i przewidywanie wynikających z nich następstw”⁸².

Celem pracy jest ukazanie wpływu polityki socjalnej na bezrobocie w powiecie nowosądeckim.

Zakres badań: Badania przeprowadzone zostały wśród osób bezrobotnych z powiatu nowosądeckiego. Badania miały na celu uzyskanie informacji na temat wpływu polityki socjalnej na bezrobocie w powiecie nowosądeckim. Zostały one przeprowadzone w styczniu 2021 roku.

3.2 Problemy i hipotezy badawcze

Problemy badawcze według M. Łobockiego są „uszczerbowieniem celu badań; umożliwia bowiem dokładniejsze poznanie, tego, co rzeczywiście zmierzamy badać. Dlatego też stanowi on podstawowy składnik każdego liczącego się w nauce badania”⁸³.

W pracy został postawiony problem główny: **Jaki wpływ na bezrobocie w powiecie nowosądeckim ma polityka socjalna?**

Z problemu głównego zostały wyszczególnione problemy szczegółowe:

1. Z jakich form wsparcia korzystają osoby bezrobotne?
2. Czy bezrobotni chcą korzystać z przygotowanych programów społecznych?
3. Czy osoby długotrwale bezrobotne mają szanse na powrót na rynek pracy?
4. Czy pandemia wpłynęła na wzrost bezrobocia w powiecie nowosądeckim?

Hipotezy robocze „ukazują często zachodzące relacje między badanymi zmiennymi, a niekiedy także określa ich właściwości. Najogólniej można powiedzieć, że jest ona spodziewanym przez badacza wynikiem zaplanowanych badań”⁸⁴.

Postawiona w pracy hipoteza główna jest następująca: Polityka socjalna ma zasadniczy i pozytywny wpływ na zmniejszenie bezrobocia w powiecie nowosądeckim. Z postawionej hipotezy głównej zostały wyszczególnione szczegółowe:

---

⁸²A. Maszke, *Metody i techniki badań pedagogicznych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego. Rzeszów 2008, s. 28.

⁸³M. Łobocki, *Metody i techniki badań pedagogicznych*. Oficyna Wydawnicza Impuls. Kraków 2003, s. 21.

⁸⁴Tamże, s. 26.

1. Osoby bezrobotne bardzo często korzystają z aktywnych form wsparcia.
2. Bezrobotni chcą korzystać z przygotowanych programów społecznych.
3. Osoby długotrwale bezrobotne dzięki programom społecznym mają duże szanse na powrót na rynek pracy.
4. Pandemia wpłynęła na wzrost bezrobocia w powiecie nowosądeckim.

3.3 Metody, techniki i narzędzia badawcze

Metody badawcze są „zespołem ogólnych założeń dotyczących celowych czynności i środków przydatnych w rozwiązywaniu określonych problemów badawczych”⁸⁵. W pracy wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego.

Z kolei techniką wykorzystaną w badaniach była ankieta. Ankieta jest „techniką gromadzenia informacji polegająca na wypełnianiu najczęściej samodzielnie przez badanego specjalnych kwestionariuszy na ogół o wysokim stopniu standaryzacji w obecności lub częściej bez obecności ankietera”⁸⁶.

Kwestionariusz ankiety był narzędziem wykorzystanym do badań. Składał się z 20 pytań: 5 pytań otwartych, 6 półotwartych i 9 zamkniętych. Kwestionariusz zawierał również metryczkę.

3.4 Opis terenu badań i charakterystyka grupy badawczej

Badania zostały przeprowadzone na obszarze powiatu nowosądeckiego, który znajduje się w województwie małopolskim, czyli w Polsce południowo – wschodniej. Powiat ten graniczy z: powiatem limanowskim, gorlickim, nowotarskim, tarnowskim i brzeskim, a także ze Słowacją. Rysunek poniżej przedstawia powiat nowosądecki z podziałem na gminy.

---

⁸⁵ Tamże, s. 27.

⁸⁶T. Bauman, T. Pilch, *Zasady badań pedagogicznych*. Wydawnictwo Akademickie ŻAK. Warszawa 2001, s. 96.

Rysunek 3. Powiat nowosądecki z podziałem na gminy

ŁD- Łososina Dolna; G - Miasto Grybów (Gmina miejska); KR - Krynica – Zdrój;
MU –Muszyna; PI - Piwniczna – Zdrój; SS - Stary Sącz (Gminy miejsko – wiejska);
CH –Chełmiec; GD - Gródek nad Dunajcem; GR – Grybów; KA - Kamionka Wielka;
KO – Korzenna; ŁA – Łabowa; ŁC – Łącko; NA – Nawojowa; PO – Podegrodzie;
RY –Rytro

Źródło: <http://www.gminy.pl/powiaty/127.html> (dostęp: 21.01.2021)

Liczba mieszkańców w powiecie to około 216 796 osób, na obszarze o powierzchni 1550,24 km². Największymi pracodawcami w powiecie nowosądeckim są: Wiśniowski (Wielogłowy), Litwiński (Tęgoborze), Batim (Stary Sącz).

Należy również wspomnieć o poziomie bezrobocia z ostatnich pięciu lat, które dotyczyło powiatu nowosądeckiego. Liczbę osób bezrobotnych oraz stopę bezrobocia od 2015 do 2020 roku przedstawia tabela poniżej.

Tabela 2. Liczba osób bezrobotnych od 2015 do 2020 w powiecie nowosądeckim

Rok	Liczba osób bezrobotnych	Stopa bezrobocia (%)
2015	121952	13,6
2016	102248	10,2
2017	82036	8,6
2018	74569	8,1
2019	70785	7,8
2020	82010	9,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <https://nowysacz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy-urzedu/bezrobotni-dane?> (dostęp: 28.02.2021 r.).

Z powyższej tabeli wynika, że bezrobocie od 2015 roku zaczęło spadać, aż do 2019 roku. Później od 2020 roku znów bezrobocie poszło w górę. Spowodowane to zapewne jest obecną sytuacją, czyli pandemią.

Wspomnieć należy o instytucjach powołanych do walki z bezrobociem, które działają na terenie powiatu nowosądeckiego, a są to: Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego, Polski Czerwony Krzyż.

3.5 Organizacja i przebieg badań

Na samym początku wybrany został temat pracy. Później dokonano analizy wybranej literatury. Następnie został określony cel oraz zakres badań, problemy i hipotezy badawcze, metody, techniki i narzędzia badawcze. Ukazano również charakterystykę badanych respondentów. Na końcu dokonano analizy wyników badań własnych po przeprowadzonych badaniach.

Badania przeprowadzone zostały w styczniu 2021 roku. W badaniach użyto kwestionariusza ankiety. Przygotowane kwestionariusze ze względu na pandemię zostały wysłane przez Internet. Wszystkie ankiety zostały wypełnione i zwrócone, nie wystąpiły żadne trudności.

W przeprowadzonych badaniach wzięło udział 100 osób bezrobotnych, którzy pochodzą z powiatu nowosądeckiego. W badaniu udział wzięło 62 kobiety oraz 38 mężczyzn. Z badanych respondentów 15 pochodziło z miasta, 85 ze wsi.

Rozdział IV Analiza wyników badań własnych

W rozdziale tym zaprezentowana zostanie analiza oraz interpretacja wyników badań uzyskanych z ankiet przeprowadzonych z osobami bezrobotnymi, które pochodzą z powiatu nowosądeckiego. W badaniu uczestniczyło 100 osób. Celem badań było ukazanie wpływu polityki socjalnej na bezrobocie w powiecie nowosądeckim.

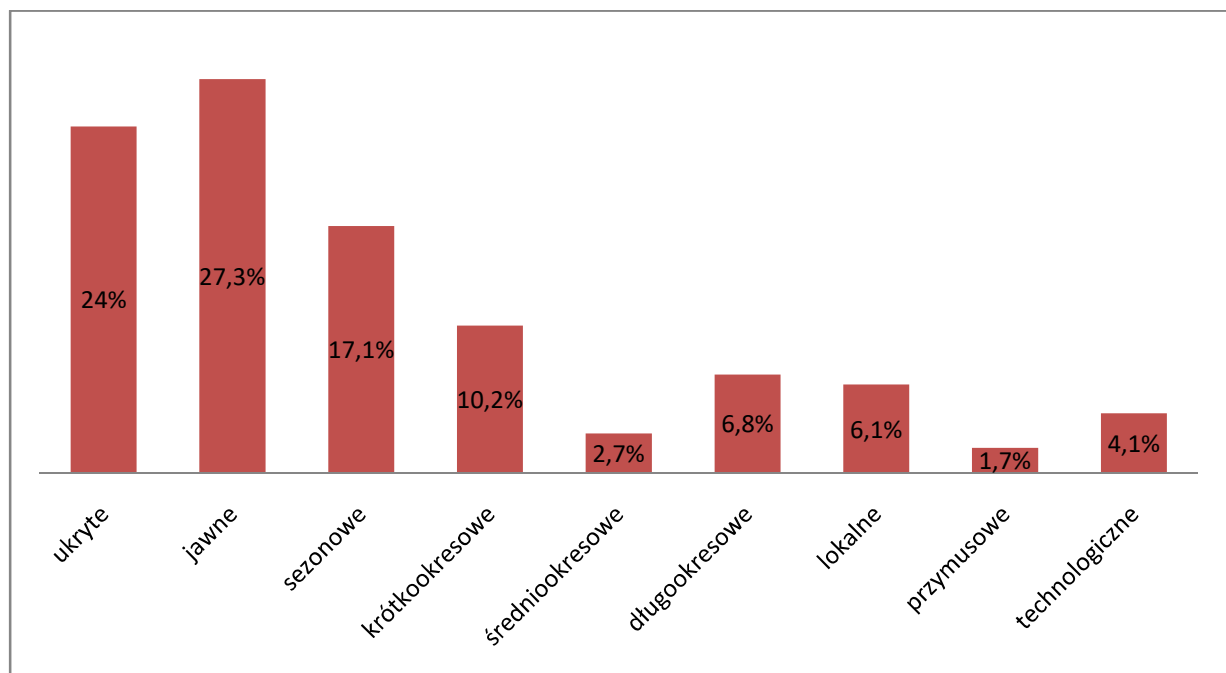
Na samym początku respondenci zostali poproszeni o wyjaśnienie, kim według nich jest osoba bezrobotna. Ankietowani udzielali głównie odpowiedzi, że jest to osoba, która:

- jest zarejestrowana w Urzędzie Pracy;
- nie jest nigdzie zatrudniona;
- mimo chęci nie może znaleźć pracy;
- nigdy nie pracowała lub została zwolniona i nie może znaleźć zatrudnienia.

Wszyscy respondenci byli w stanie napisać i wyjaśnić, kim jest według nich osoba bezrobotna, większość pisała, że jest to osoba zarejestrowana w Urzędzie Pracy, która nie może znaleźć zatrudnienia.

Następnie ankietowani zostali poproszeni o wymienienie rodzajów bezrobocia. Zebrane dane zostały zaprezentowane na wykresie poniżej.

Wykres 2. Rodzaje bezrobocia według respondentów

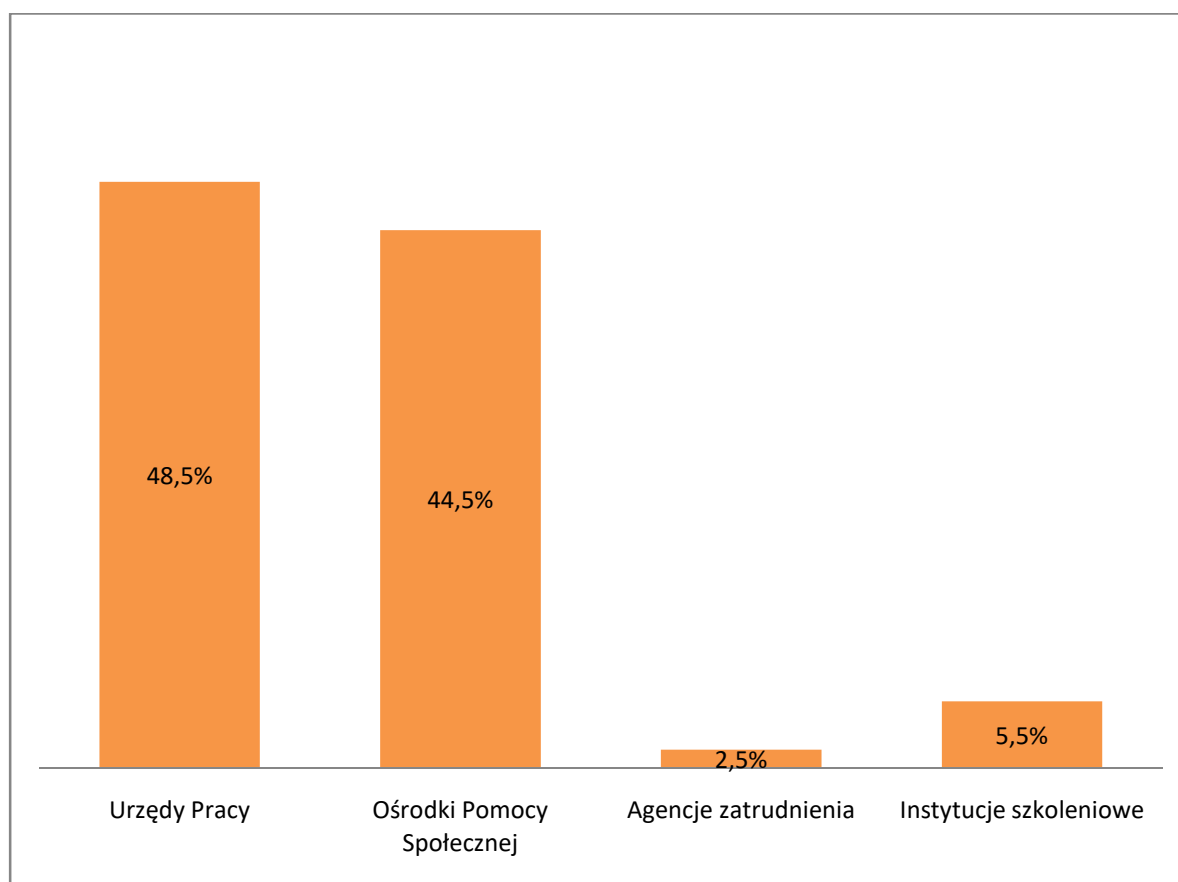

Źródło: opracowanie własne.

Z powyższych danych wynika, że każdy bezrobotny zna rodzaje bezrobocia. Najczęściej wymieniali oni bezrobocie jawne (27,3%). Reszta rodzajów plasowała się następująco: ukryte (24%), sezonowe (17,1%), krótkookresowe (10,2%), a także długookresowe (6,8%), lokalne (6,1%), technologiczne (4,1%) oraz średniookresowe (2,7%) oraz przymusowe (1,7%). Respondenci wiedzą, że istnieją różne rodzaje tego zjawiska.

Kolejne pytanie w ankiecie miało na celu uzyskanie informacji na temat miejsc, gdzie udzielana jest pomoc bezrobotnym. Zebrane informacje zostały zaprezentowane na wykresie 2.

Wykres 3. Miejsca, gdzie jest udzielana pomoc osobom bezrobotnym

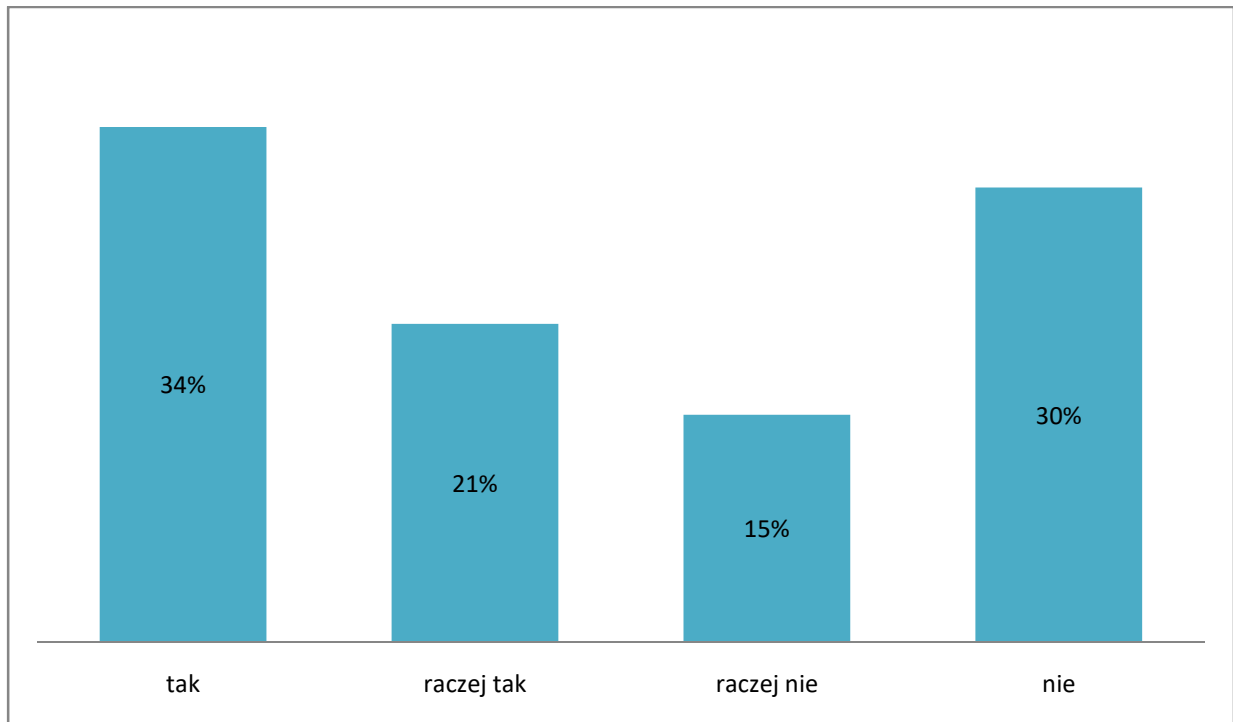
Źródło: opracowanie własne.

Według 48,5 % respondentów miejscem, gdzie może się udać po taką pomoc jest Urząd Pracy, bardzo dużo ankietowanych, bo aż 44,5 % twierdzi, że jest to Ośrodek Pomocy społecznej. Osoby bezrobotne mogą udać się po wsparcie do instytucji szkoleniowych (według 5,5% respondentów) oraz agencji zatrudnienia (2,5 % ankietowanych). Istotne jest to, że osoby bezrobotne wiedzą, gdzie mogą zgłosić się po wsparcie i pomoc, w momencie, gdy

znajdą się w ciężkiej sytuacji. Wiedzą, że są instytucje, które mogą im pomóc, mogą udzielić wsparcia finansowego oraz wesprzeć ich podczas szukania pracy.

Kolejne pytanie miało na celu uzyskanie wiadomości, czy te instytucje chętnie udzielają pomocy osobom bezrobotnym. Zebrane informacje zaprezentowane zostały na wykresie poniżej.

Wykres 4. Czy instytucje chętnie udzielają pomocy osobom bezrobotnym?

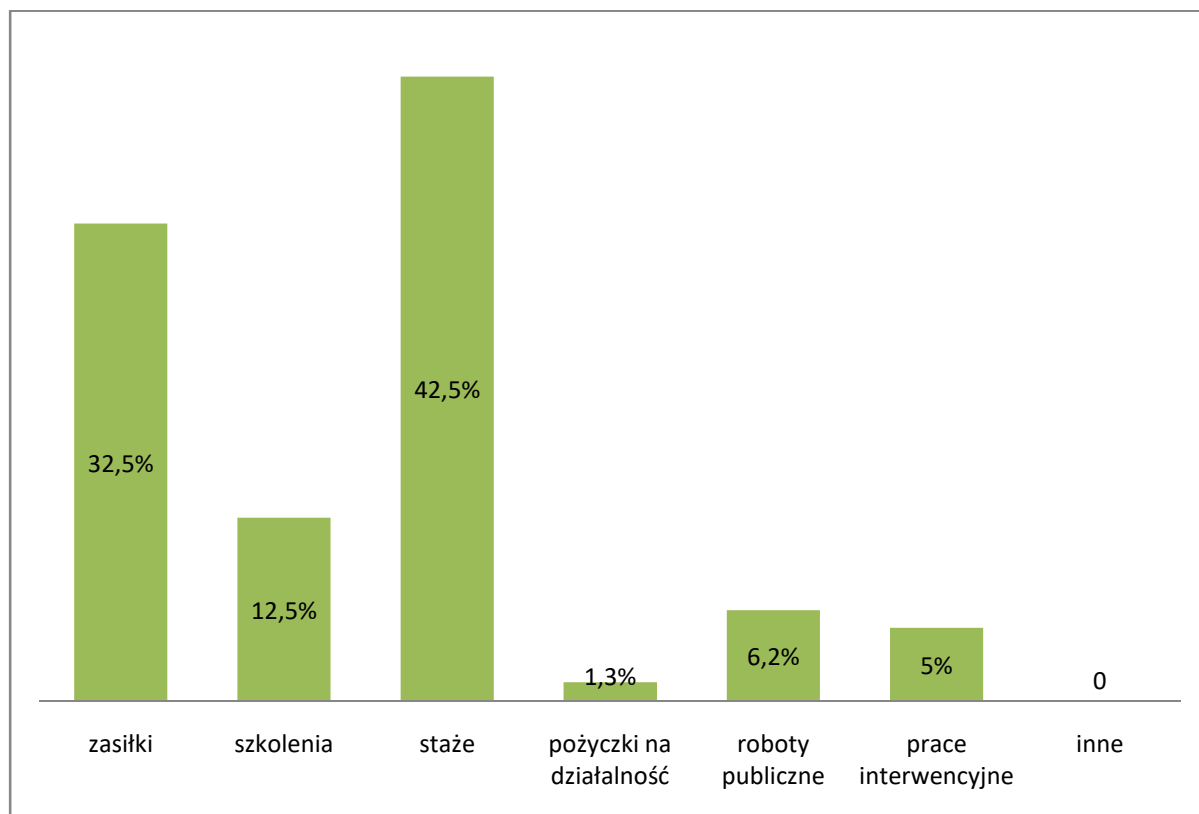
Źródło: opracowanie własne.

Z analizy powyższego wykresu można wnioskować, że według 34% ankietowanych instytucje chętnie pomagają osobom bezrobotnym, z kolei 21 % respondentów twierdzi, że raczej tak. Duża ilość, bo, aż 30 % twierdzi, że instytucje te niechętnie udzielają pomocy, z kolei 15 %, że raczej nie. Jest to dosyć niepokojące, że część ankietowanych tak negatywnie postrzega organizacje, które zostały do tego stworzone. Można przypuszczać, że respondenci sami spotkali się kiedyś z taką sytuacją, która wpłynęła na taką odpowiedź.

Następnie respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie dotyczące form wsparcia, które są zazwyczaj udzielane osobom bezrobotnym. Zebrane dane zostały przedstawione na wykresie poniżej.

Wykres 5. Formy wsparcia według respondentów, które są zazwyczaj udzielane osobom bezrobotnym

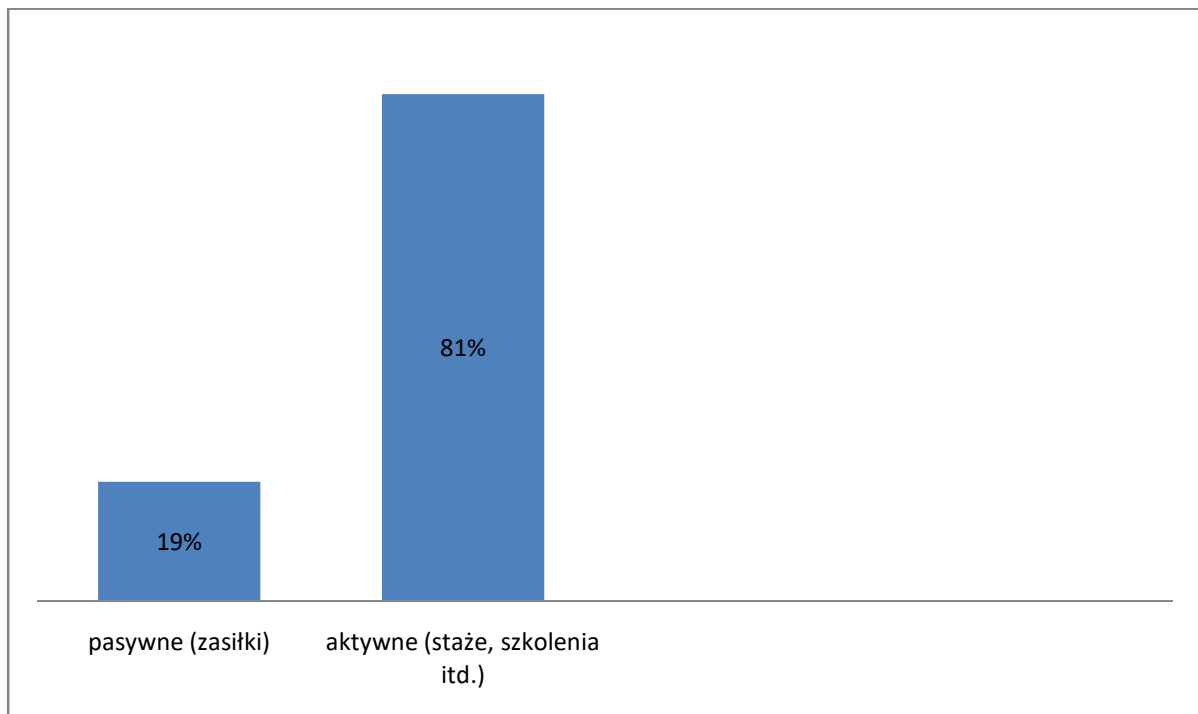
Źródło: opracowanie własne.

Z powyższego wykresy wynika, że zazwyczaj bezrobotnym przyznaje się staże (twierdzi tak 42,5% respondentów), następną formą wsparcia są zasiłki według 32,5% ankietowanych. Badani wspomnieli również o szkoleniach (12,5%), robotach publicznych (6,2%), pracach interwencyjnych (5%) oraz pożyczkach na działalność gospodarczą (1,3%). Bardzo ważne jest to, że zazwyczaj oferuje się aktywne formy wsparcia, a nie bierne, które mogą wpłynąć na brak motywacji do podjęcia zatrudnienia.

Bezrobotnym, którzy znaleźli się nagle w trudnej sytuacji i zostaną im przydzielone zasiłki na pewno przyczynią się ich do wsparcia, aby nagle nie zostali oni bez środków do życia jednak nie można ciągle udzielać tych pasywnych form wsparcia, gdyż ludzie mogą nie wykazywać chęci do podjęcia zatrudnienia w ogóle, ponieważ będą przekonani, że to wsparcie im się ciągle należy.

Ankietowani udzielali też informacji, która z form wsparcia jest najlepsza dla osób bezrobotnych. Zebrane informacje prezentuje wykres 5.

Wykres 6. Formy wsparcia najlepsze dla osób bezrobotnych

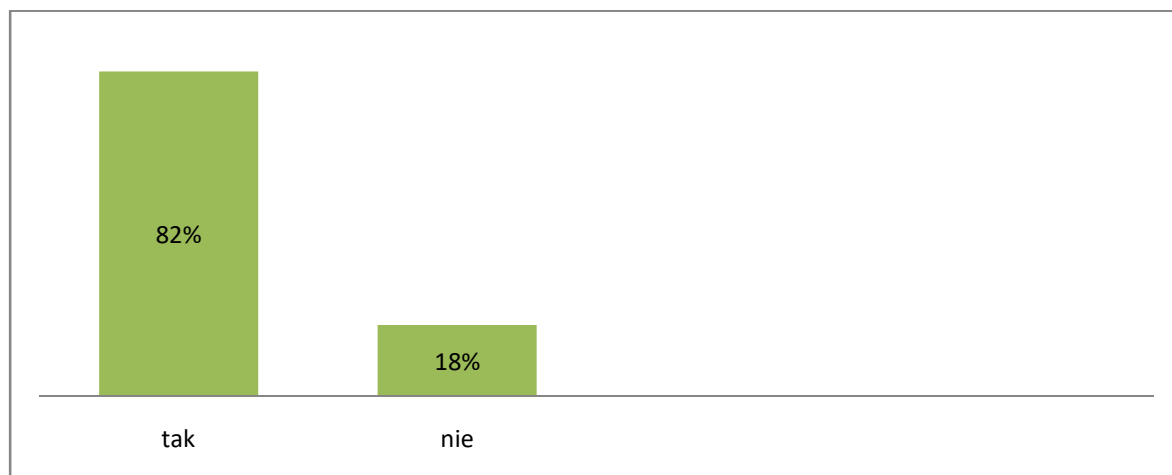

Źródło: opracowanie własne.

Respondenci (81%) uważają, że najlepszymi formami wsparcia dla osób bezrobotnych są aktywne formy wsparcia, z kolei 19 % ankietowanych twierdzi, że pasywne. Aktywne formy wsparcia są lepszymi metodami działania, ponieważ dzięki nim jednostka ma szansę na powrót na rynek zatrudnienia. Dzięki takim formom wsparcia, osoby bezrobotne mogą zmienić kwalifikacje, zwiększyć je lub też uzyskać dofinansowanie na założenie swojej działalności. Aktywne formy wsparcia mogą zmotywować jednostkę do działania.

Kolejne pytanie miało na celu uzyskanie informacji, czy respondenci korzystali kiedykolwiek z jakichś form wsparcia. Zebrane dane prezentuje wykres poniżej.

Wykres 7. Czy respondenci korzystali kiedykolwiek z jakichś form wsparcia

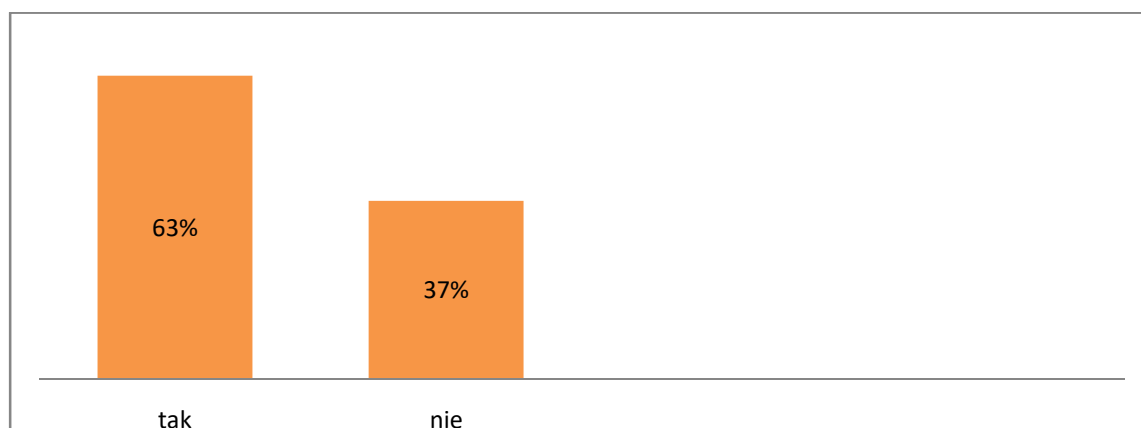

Źródło: opracowanie własne.

Z powyższego wykresu wynika, że 82% ankietowanych korzystało z różnych form wsparcia, z kolei 18 % deklarowało, że nie. Osoby, które korzystały ze wsparcia wymieniły następujące jego formy: staże, szkolenia oraz dofinansowania na prowadzenie własnej działalności. Osoby bezrobotne powinny korzystać z różnych form wsparcia gdy są one w trudnej sytuacji i sami nie mogą znaleźć zatrudnienia.

Następne pytanie w ankiecie dotyczyło wiedzy na temat programów społecznych, które wspierają osoby bezrobotne i są realizowane w powiecie nowosądeckim. Respondenci zostali poproszeni o udzielenie informacji, czy znają takie programy. Zebrane dane przedstawia wykres 7.

Wykres 8. Czy respondenci znają programy społeczne wspierające osoby bezrobotne i są realizowane w powiecie nowosądeckim?

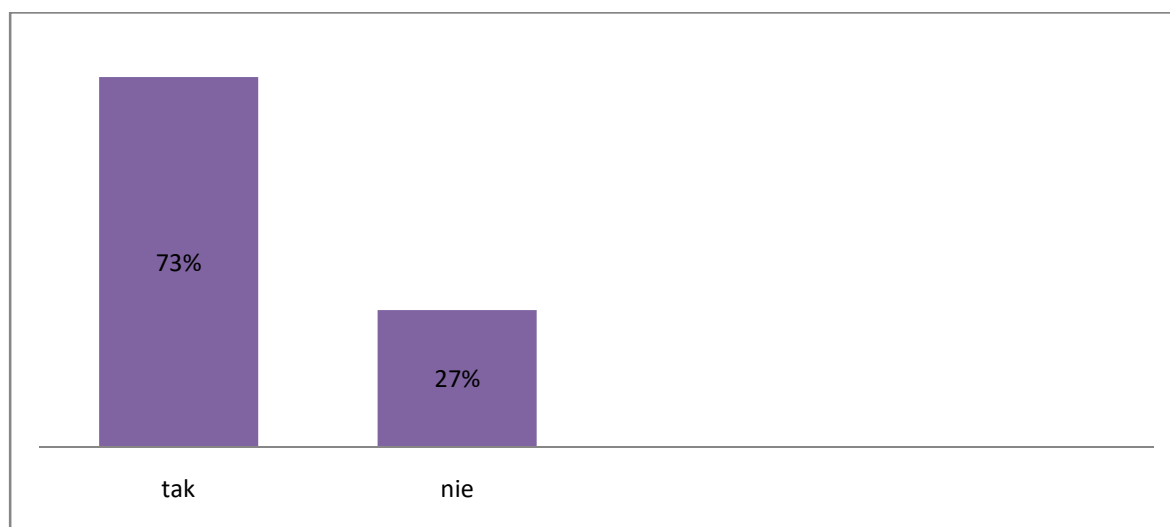

Źródło: opracowanie własne.

Z powyższego wykresu wynika, że 63% respondentów twierdzi, że zna programy dla osób bezrobotnych, które są realizowane na terenie powiatu nowosądeckiego. Z kolei 37% nie zna takich programów. Osoby, które udzieliły pozytywnej odpowiedzi miały za zadanie wymienić, jakie, jednak tylko 2 osoby wypisały nazwy programów. Wymienili oni projekt „Za życiem” oraz „PO WER”.

Następnie ankietowani udzielali odpowiedzi, czy chcą korzystać z programów dla osób bezrobotnych. Wyniki przedstawia wykres poniżej.

Wykres 9. Czy respondenci chcą korzystać z programów dla osób bezrobotnych?

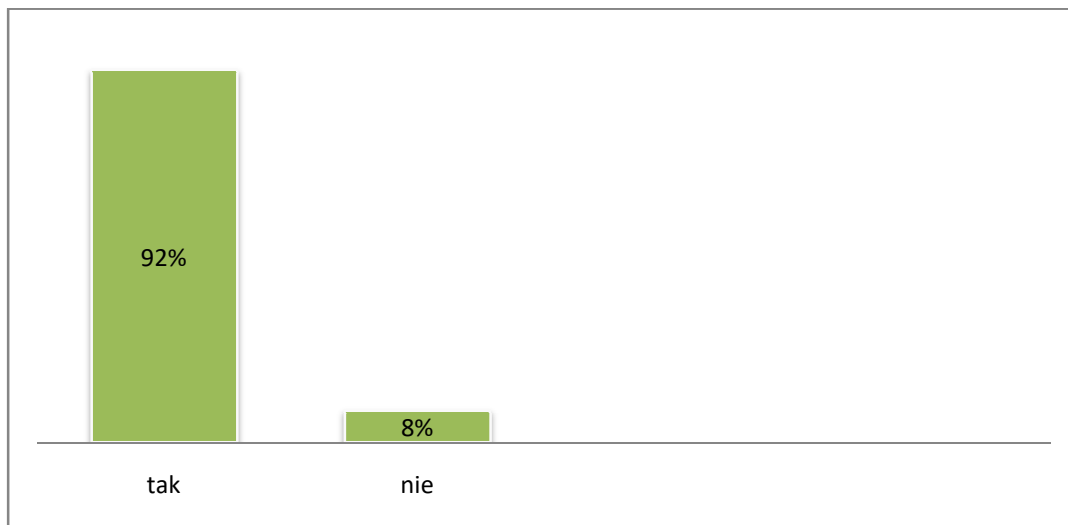

Źródło: opracowanie własne.

Respondenci (73%) twierdzą, że chcą korzystać z programów dla osób bezrobotnych, z kolei 27% ankietowanych twierdzi, że nie chce korzystać. Ważne jest to, aby osoby bezrobotne nie bały się korzystać z wszystkich form wsparcia, z różnych programów, które pozwolą im wrócić na rynek pracy, gdyż pozostawanie bez pracy wiąże się z pogorszeniem sytuacji bytowej rodziny.

Ankietowani pytani również byli o to, czy osoba długotrwale bezrobotna ma szansę na powrót na rynek pracy. Zebrane informacje przedstawia wykres poniżej.

Wykres 10. Czy osoby długotrwale bezrobotne mają szansę na powrót na rynek pracy?

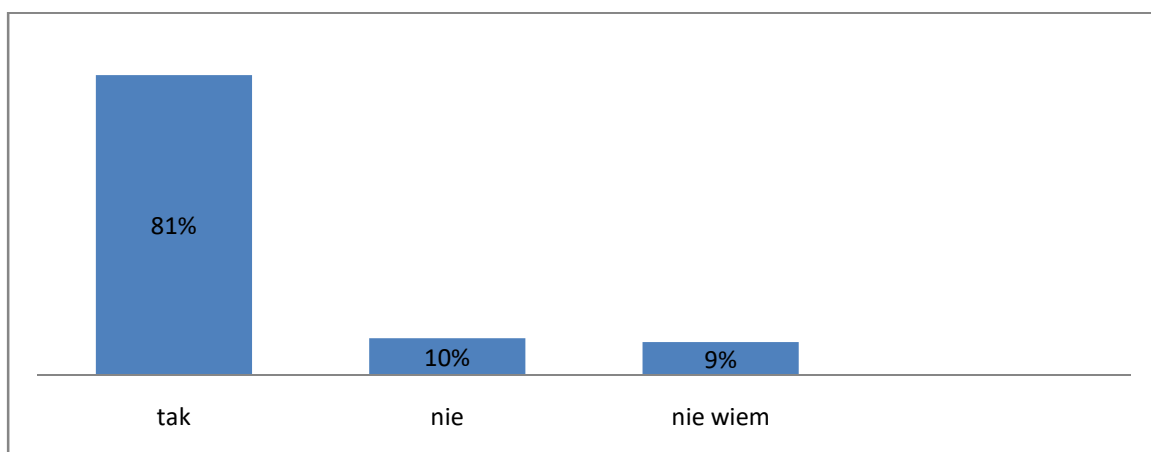

Źródło: opracowanie własne.

Z powyższych danych wynika, że według 92% ankietowanych osoby bezrobotne długotrwale mają szansę na powrót na rynek zatrudnienia. Z kolei 8% twierdzi, że nie. Bardzo ważne jest to, aby dać szansę osobom takim na powrót do pracy, jednak muszą tego chcieć one same. Dostępne są takie formy wsparcia, które umożliwiają osobom długotrwale bezrobotnym powrót na rynek i są nimi np. uzyskanie stażu, dofinansowania, wzięcia udziału w szkoleniach itd.

Kolejne pytanie związane jest z poprzednim i miało na celu uzyskanie informacji, czy instytucje są w stanie pomóc osobom długotrwale bezrobotnym w powrocie na rynek zatrudnienia. Zebrane dane prezentuje wykres poniżej.

Wykres 11. Czy instytucje są w stanie pomóc osobom długotrwale bezrobotnym na powrót na rynek zatrudnienia?

Źródło: opracowanie własne.

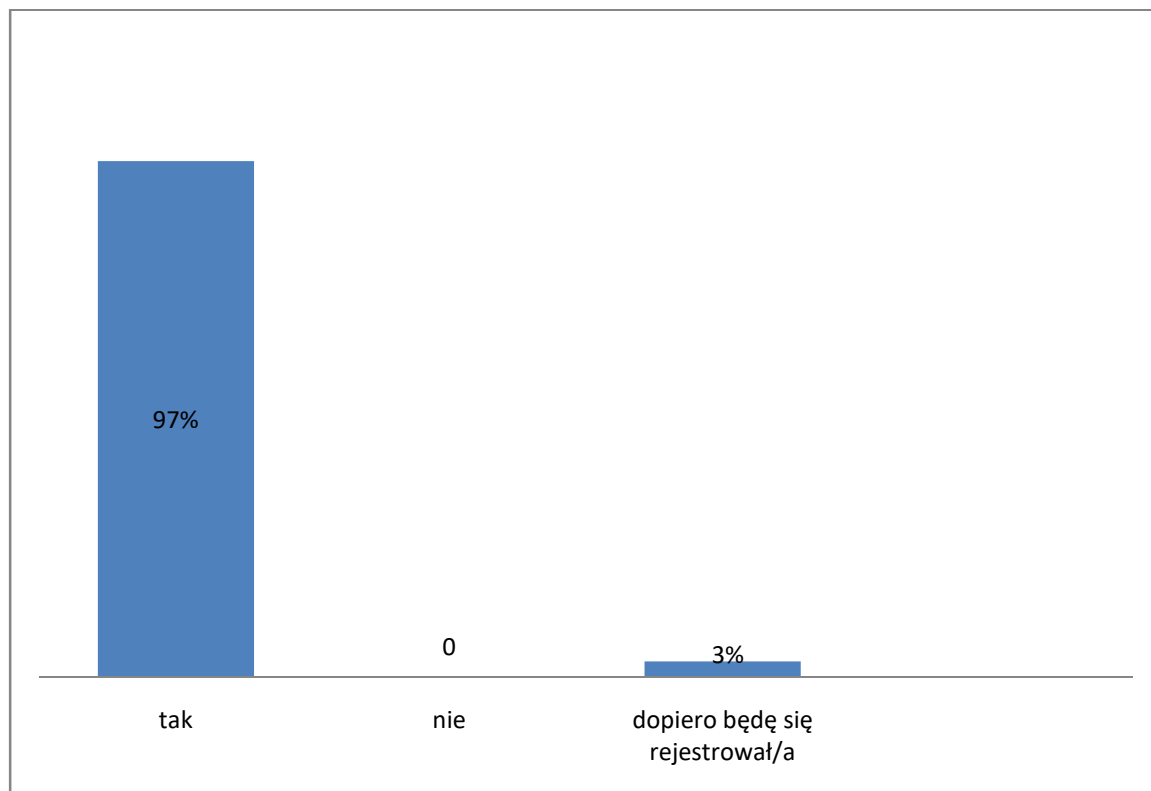
Z powyższego wykresu wynika, że 81 % respondentów twierdzi, że osoby długotrwale bezrobotne są w stanie powrócić na rynek zatrudnienia przy pomocy instytucji do tego przeznaczonych. Z kolei 10% respondentów twierdzi, że nie mają szans na powrót nawet przy ich wsparciu, z kolei 9% nie wie. Osoby, które udzieliły odpowiedzi pozytywnej, proszone były o wyjaśnienie, w jaki sposób instytucje te mogą pomóc takim osobom i wymieniali oni:

- staże;
- prace interwencyjne,
- roboty publiczne;
- uzupełnienie lub zmianę kwalifikacji;
- szkolenia.

Bardzo ważne jest wsparcie osób długotrwale bezrobotnych w powrocie na rynek pracy, ponieważ dłuższa bierność zawodowa nie ułatwia im powrotu, często nie ma pracy w ich zawodzie lub też dłuższy okres bez pracy wpłynął na trudności w jej znalezieniu.

Ważną kwestią również było uzyskanie informacji, czy respondenci są zarejestrowani w PUP. Informacje, które zostały uzyskane od ankietowanych zaprezentowane zostały na wykresie poniżej.

Wykres 12. Czy respondenci są zarejestrowani w PUP?

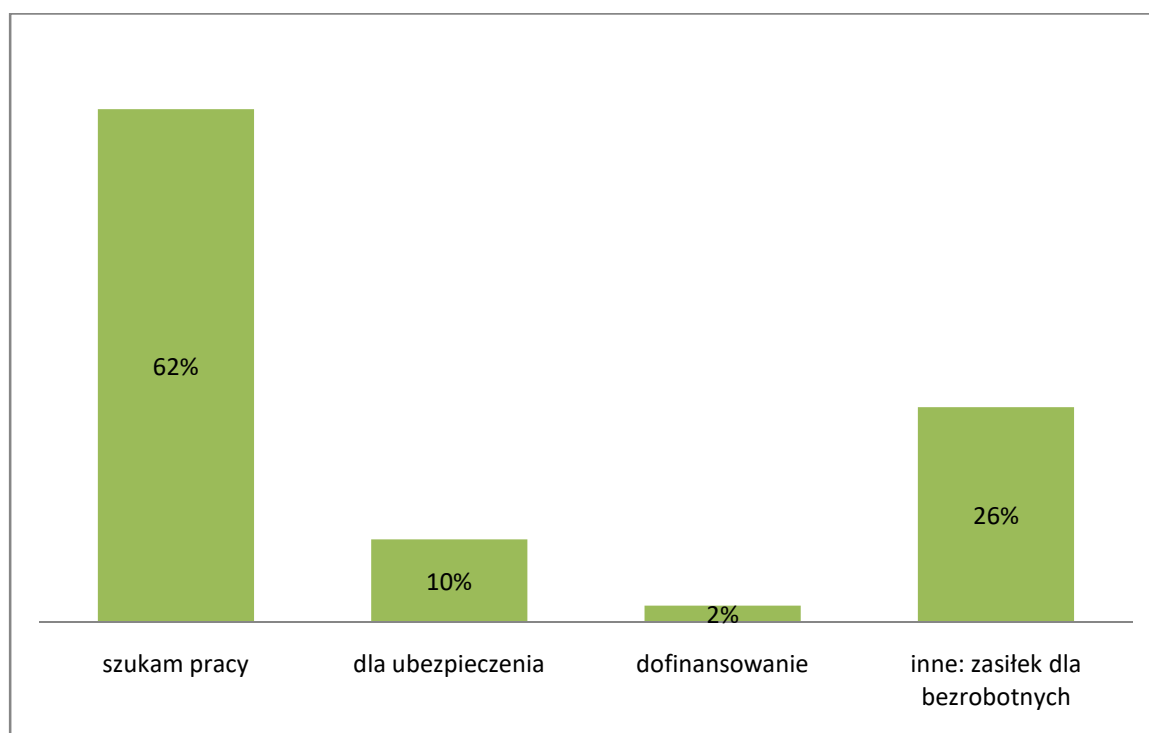
Źródło: opracowanie własne.

Z zebranych informacji wynika, że praktycznie wszyscy badani (97%) są już zarejestrowani w PUP, natomiast 3% ankietowanych ma zamiar dopiero się rejestrować. Osoby bezrobotne, gdy stracą pracę lub ukończą szkołę mogą zarejestrować się w PUP, aby uzyskać ubezpieczenie i mieć możliwość skorzystania z różnych form wsparcia i pomocy w poszukiwaniu zatrudnienia.

W celu uzupełnienia poprzedniego pytania, ankietowani zostali zapytani, w jakim celu rejestrują się w Urzędzie Pracy. Informacje, które zostały uzyskane od respondentów zostały zaprezentowane na wykresie 12.

Wykres 13. W jakim celu ankietowani rejestrują się w Urzędzie Pracy?

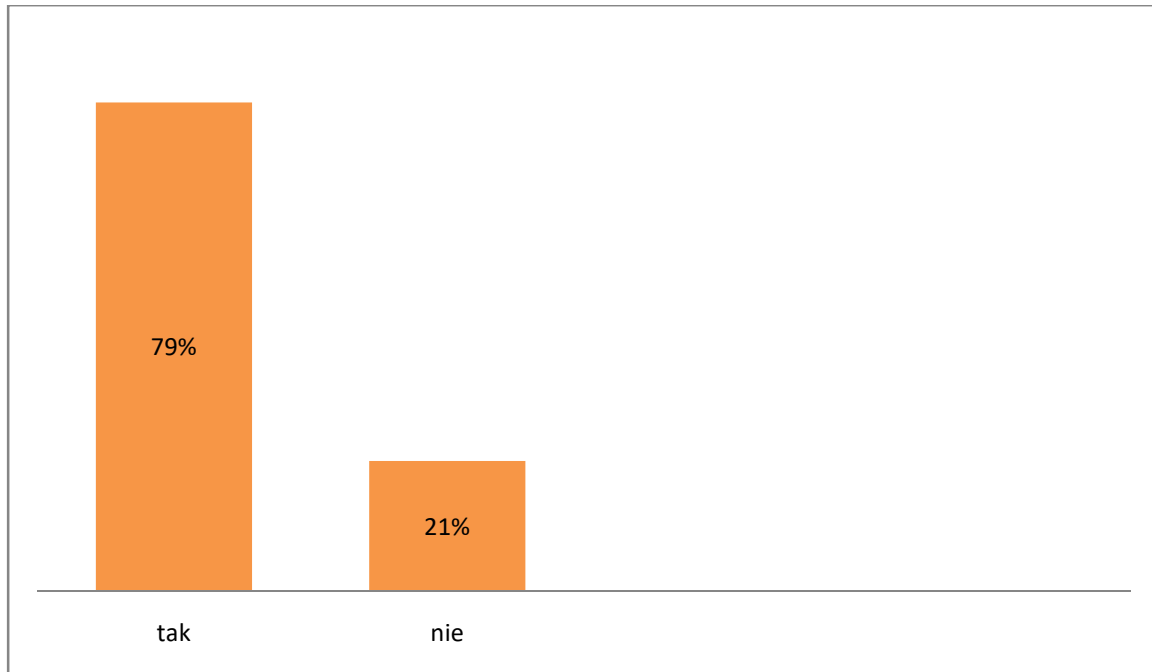
Źródło: opracowanie własne.

Z informacji uzyskanych od respondentów 62% z nich deklaruje, że są zarejestrowani, ponieważ poszukują zatrudnienia, następnie 26% jest dla zasiłku dla bezrobotnych, kolejnych 10% ankietowanych zarejestrowało się dla uzyskania ubezpieczenia, tylko 2 % badanych zarejestrowanych jest po to, aby uzyskać dofinansowanie.

Ważne jest to, że osoby te rejestrują się w Urzędzie Pracy, głównie w celu znalezienia zatrudnienia. Zgłaszają się do tej instytucji, aby pomogła im i wsparła w poszukiwaniu zatrudnienia.

W badaniach również starano się uzyskać informacje, czy bezrobotni sami bez pomocy PUP szukają pracy. Wyniki prezentuje wykres poniżej.

Wykres 14. Czy bezrobotni sami szukają ofert pracy bez pomocy PUP?

Źródło: opracowanie własne.

Z analizy wyników badań wynika, że 79% ankietowanych szuka pracy na własną rękę, z kolei 21 % nie. Osoby, które deklarowały, że szukają same pracy, miały jeszcze udzielić odpowiedzi, w jaki sposób. Najczęściej takie osoby pisały, że uzyskały informacje :

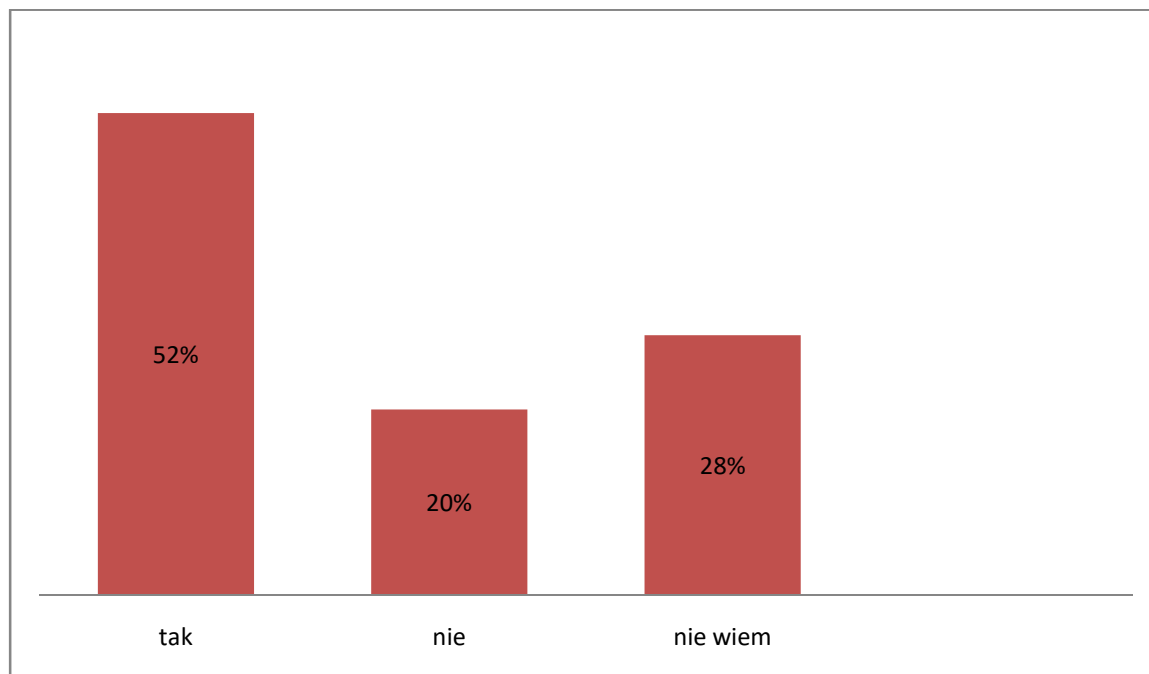
- ze stron internetowych;
- od znajomych;
- z gazet;
- ze słupów ogłoszeniowe;
- składając CV w firmach, w których chciałyby uzyskać zatrudnienie;

Bardzo ważne jest to, że osoby bezrobotne, które chcą znaleźć zatrudnienie szukali sami pracy. Nie czekają tylko starają się sami znaleźć pracę, aby długo nie pozostawać biernym zawodowo. Często są sytuacje, że nie wszyscy pracodawcy szukają pracowników przez Urząd Pracy, a ogłoszenia umieszczają w różnych miejscach, na różnych stronach.

Respondenci byli pytani również, czy wierzą w szansę znalezienia pracy przy pomocy PUP. Zebrane informacje zostały zaprezentowane na wykresie poniżej.

Wykres 15. Czy bezrobotni wierzą w szansę znalezienia pracy w PUP?

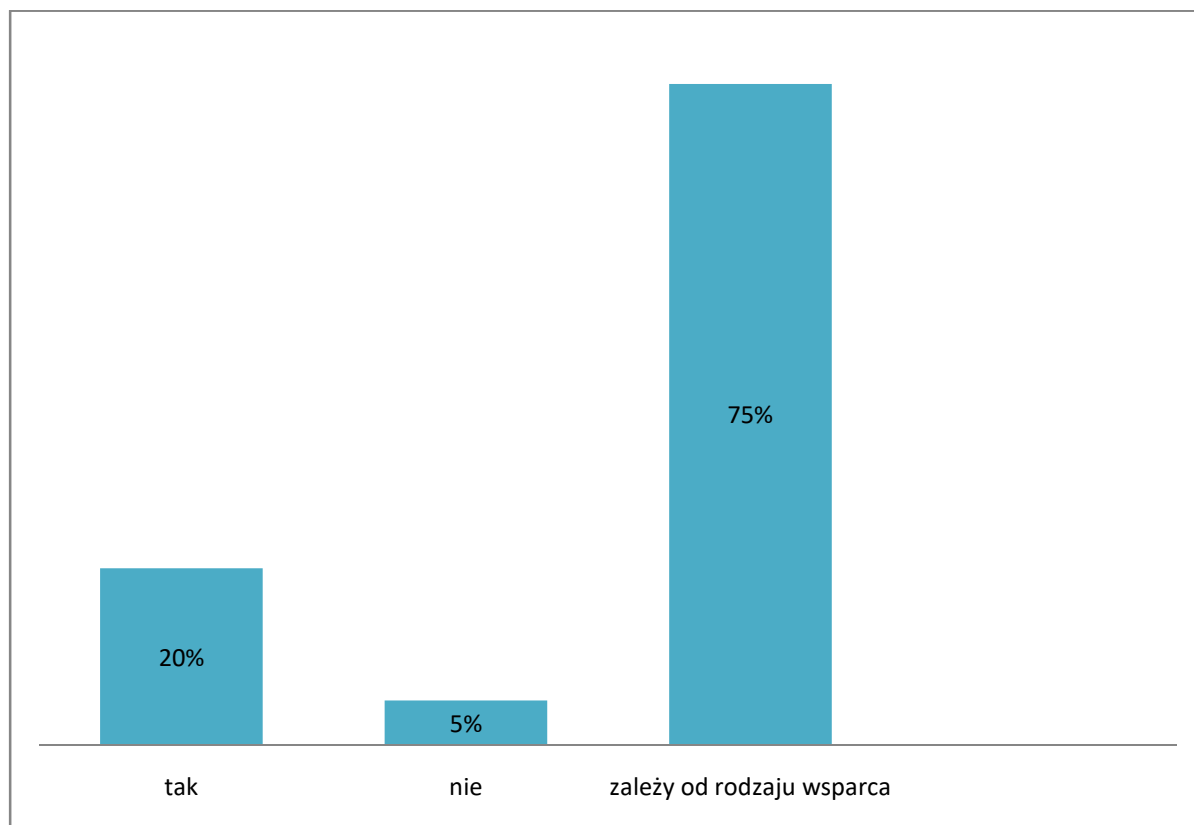

Źródło: opracowanie własne.

Z analizy powyższych danych wynika, że 52% badanych ma nadzieję, że PUP pomoże im znaleźć zatrudnienie, 20% ankietowanych, jest zdania, że urząd ten im nie pomoże, z kolei 28% nie wie. Osoby, które są zdania, że PUP nie pomoże im znaleźć zatrudnienia prawdopodobnie nie dostają ofert pracy, może obecnie na ich wykształcenie oraz kwalifikacje nie ma w danym momencie zapotrzebowania na rynku pracy, w związku, z czym mogą oni nie dostawać ofert pracy z PUP. Urząd Pracy może też zaoferować inne formy wsparcia, które mogą pozwolić bezrobotnemu znaleźć zatrudnienie lub otworzyć własną działalność gospodarczą.

Ważną kwestią było uzyskanie informacji, czy bezrobotny skorzystałby z różnych form wsparcia, które zostaną zaproponowane przez PUP. Wyniki prezentuje poniższy wykres.

Wykres 16. Czy bezrobotny skorzystałby z różnych form wsparcia, które proponuje PUP?

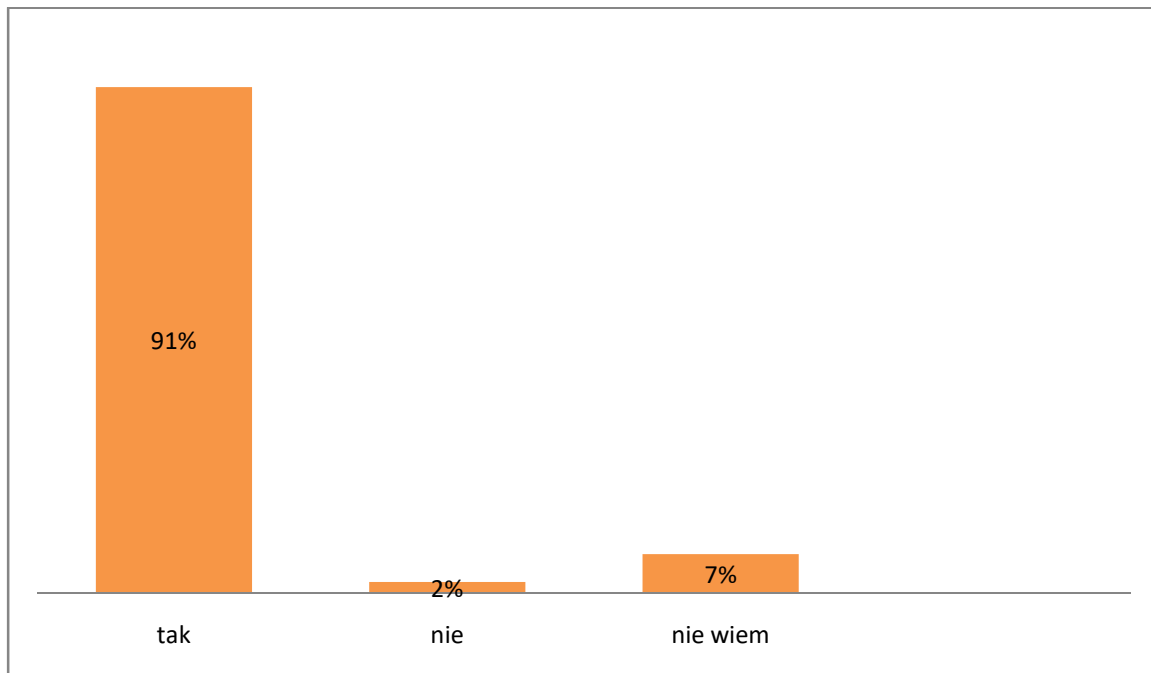
Źródło: opracowanie własne.

Z powyższego wykresu wynika, że znaczną większość (75% respondentów) skorzystałaby z wsparcia, jednak zależy jaki rodzaj wsparcia byłby zaproponowany. Z kolei 20% ankietowanych bez względu na typ pomocy, skorzystałaby z niego. Tylko 5% twierdzi, że nie skorzystałaby z żadnego wsparcia.

Wnioskować, więc można, że ludzie, którzy pracowali długo i nagle stali się bezrobotnymi nie chcieliby pewnie skorzystać z takiej formy wsparcia, która nie spełniałaby ich wymagań finansowych bądź też ich wykształcenie okazało by się za wysokie do proponowanej oferty pracy. Na decyzję bezrobotnych wpływ na pewno ma wiele czynników. Część osób nie przyjęłoby w ogóle żadnej oferty. Może być to spowodowane tym, że są one zarejestrowane tylko po to aby nie stracić ubezpieczenia.

W badaniach również starano się uzyskać informacje, czy bezrobocie wpływa na pogorszenie sytuacji bytowych w rodzinie. Zebrane dane od respondentów prezentuje wykres 16.

Wykres 17. Czy bezrobocie wpływa na pogorszenie sytuacji bytowej w rodzinie?

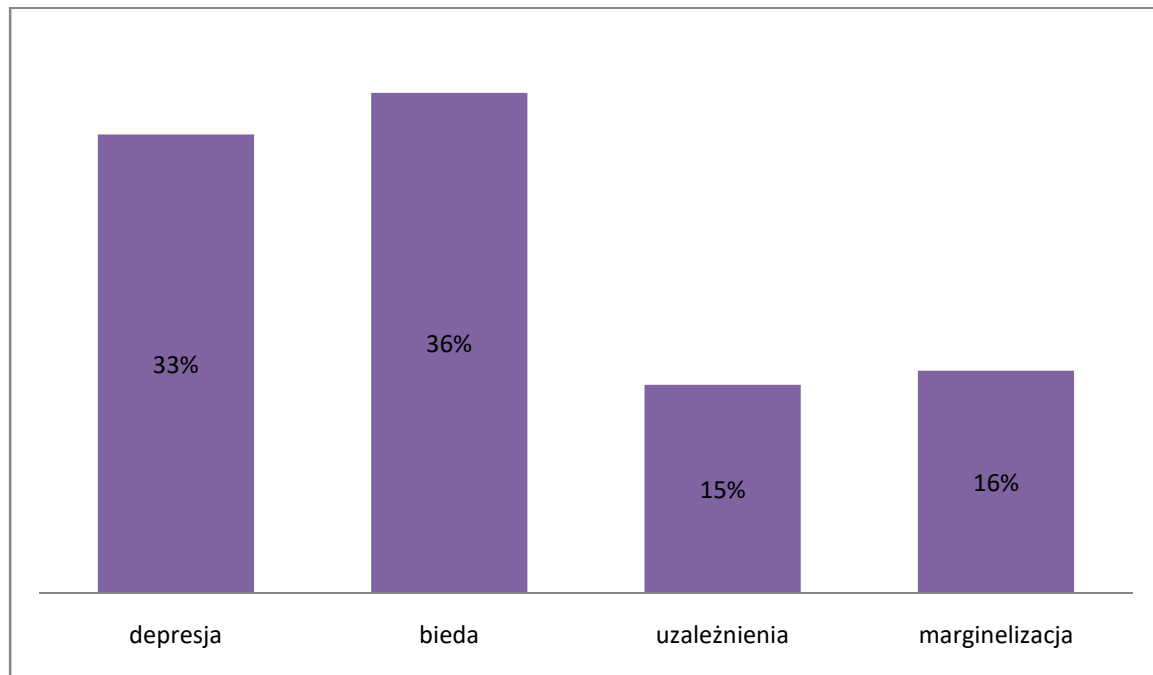
Źródło: opracowanie własne.

Według 91% ankietowanych na pogorszenie sytuacji bytowej wpływa bezrobocie, według 2 % nie ma wpływu, natomiast 7% nie wie, czy zjawisko bezrobocia ma wpływ na pogorszenie sytuacji bytowej rodziny.

Z pewnością, gdy rodzice stają się bezrobotni może to wpływać na sytuację materialną w rodzinie. W momencie, gdy dziecko po zakończeniu studiów, szkoły nie może znaleźć zatrudnienia, może to nie mieć wpływu na bytową sytuację reszty członków, gdyż osoba ta nie dokładała wcześniej pieniędzy do budżetu rodzinnego. Na pewno pogarsza się sytuacja bytowa rodziny, gdy pracę traci osoba w rodzinie, która finansowo ją utrzymywała, bądź jej wynagrodzenie było tak wysokie, że potrzeby wszystkich były zaspokojone. W momencie, gdy traci pracę nie jest w stanie zapewnić określonych warunków pieniężnych.

Respondenci zostali również zapytani, w jaki inny sposób bezrobocie wpływa na człowieka i jego rodzinę. Zebrane dane przedstawia wykres poniżej.

Wykres 18. W jaki inny sposób bezrobocie wpływa na człowieka i jego rodzinę?

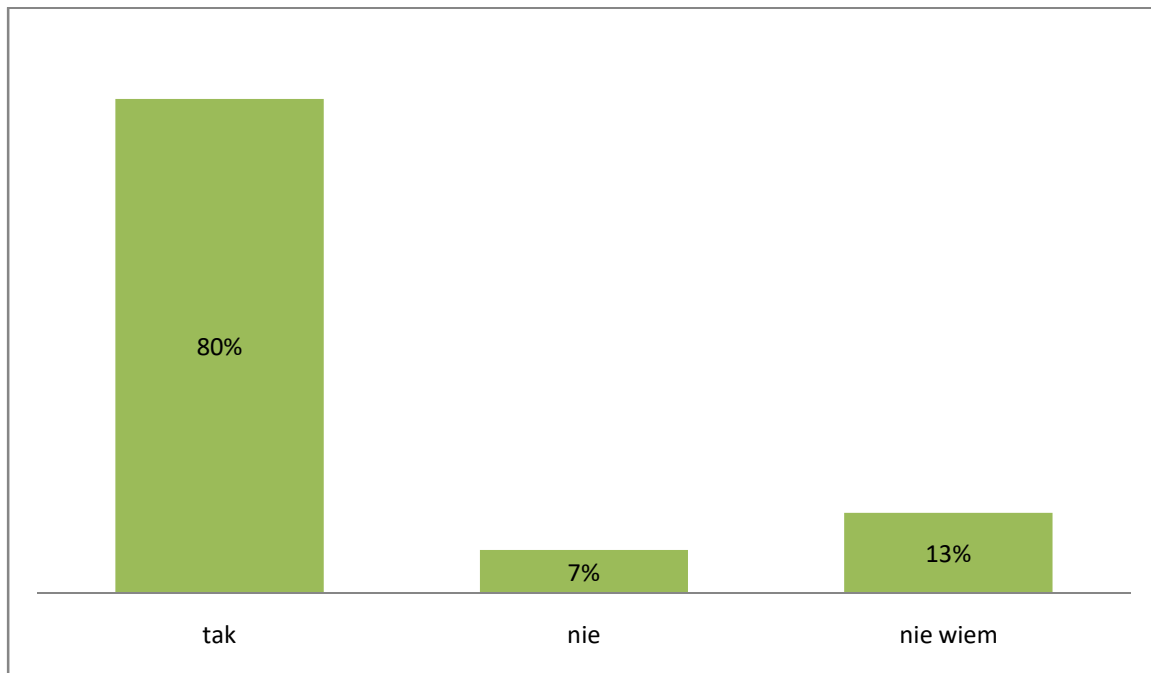
Źródło: opracowanie własne.

Według 36% respondentów bezrobocie wpływa na wzrost biedy, 33% ankietowanych, że brak zatrudnienia wywołuje depresję, z kolei 16 %, że bezrobotni oraz ich rodziny są spychani na margines społeczny, natomiast 15% badanych twierdzi, że bezrobocie wpływa na uzależnienia.

Bezrobocie dla niektórych będzie zjawiskiem destruktywnym, wpływającym na wiele sfer życia. Dlatego, że nie potrafią oni pogodzić się z zaistniałą sytuacją popadają w różne nałogi, pojawia się depresja, która czasem nawet prowadzi do samobójstwa. Bezrobocie wpływa też negatywnie na rodzinę, w której może dochodzić do konfliktów, często jest ona wykluczana społecznie, dzieci pochodzące z biednych rodzin często są również wyśmiewane i przez to wstydzą się swojej rodziny.

Kolejne pytania w ankiecie miały związek z obecną sytuacją, czyli pandemią. Respondenci zapytani zostali, czy pandemia wpłynęła na wzrost bezrobocia na terenie powiatu nowosądeckiego. Informacje prezentuje poniższy wykres.

Wykres 19. Czy pandemia wpływa na wzrost bezrobocia na terenie powiatu nowosądeckiego?

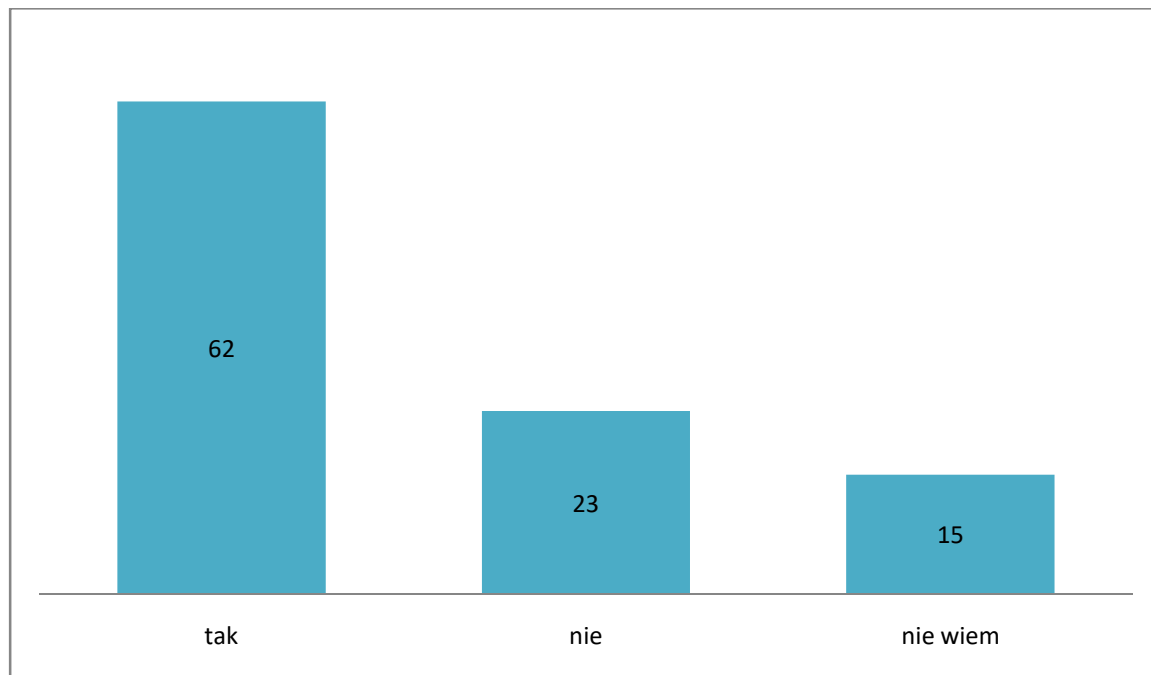
Źródło: opracowanie własne.

Według 80 % ankietowanych bezrobocie miało wpływ na wzrost bezrobocia na terenie powiatu nowosądeckiego. Z kolei 13% nie wie, a 7%, że nie wpłynęła.

Z pewnością, pandemia miała wpływ na wzrost bezrobocia, ponieważ wiele przedsiębiorstw musiało zostać zamkniętych. Pandemia wpłynęła bardzo negatywnie na gospodarkę i to nie tylko na terenie powiatu nowosądeckiego, ale na całym świecie.

Przedostatnie pytanie miało na celu uzyskanie informacji, Czy należy wprowadzić, jakieś dodatkowe formy wsparcia dla osób, które ucierpiały z powodu pandemii. Zebrane informacje zaprezentowane są na wykresie poniżej.

Wykres 20. Czy należy wprowadzić, jakieś dodatkowe formy wsparcia dla osób, które ucierpiały z powodu pandemii?

Źródło: opracowanie własne.

Z powyższego wykresu wynika, że należy wprowadzić jakieś dodatkowe wsparcie dla osób dotkniętych pandemią. Tego zdania jest 62 % respondentów, 23% twierdzi, że nie trzeba udzielać jakiegokolwiek dodatkowej pomocy, z kolei 15% nie wie, czy takie wsparcie jest potrzebne.

W obecnej sytuacji, każda pomoc osobom dotkniętym pandemią jest potrzebna. Nie na wszystkie gałęzie gospodarki wpływ ma obecna sytuacja, jednak na większą część wpłynęła i to bardzo. Niektóre przedsiębiorstwa zostały zamknięte przez co dużo osób straciło pracę, dlatego też takim osobom należy pomóc.

Na ostatnie pytanie jak według Pana/Pani wpływa polityka socjalna na bezrobocie, respondenci twierdzili, że:

- dzięki polityce socjalnej, zmniejsza się bezrobocie;
- instrumenty polityki społecznej pomagają w znalezieniu pracy i zmniejszeniu zjawiska bezrobocia.

Z powyższej analizy badań własnych wynika, że bezrobotni wiedzą kim jest osoba bezrobotna, a także wiedzą, że są różne rodzaje bezrobocia. Ankietowani wiedzą też, że osoby bezrobotne mogą uzyskać pomoc w Urzędzie Pracy, Ośrodkach Pomocy Społecznej, a także w Agencjach Zatrudnienia i Instytucjach Szkoleniowych, w których chętnie jest udzielana pomoc. Udzielane formy wsparcia według nich to staże, zasiłki, szkolenia roboty publicznej,

prace interwencyjne oraz pożyczki na działalność i te właśnie aktywne formy wsparcia są najlepsze dla osób bezrobotnych. Ankietowani deklaruwali, że sami korzystają z różnych form wsparcia. Twierdzą, że znają programy społeczne wspierające osoby bezrobotne, które są realizowane w powiecie nowosądeckim oraz, że chcą korzystać z tych programów. Ankietowani twierdzą, że osoby bezrobotne mają szansę na powrót na rynek zatrudnienia i instytucje te są w stanie pomóc osobom bezrobotnym w powrocie na rynek. Badani są zarejestrowani w Urzędzie Pracy w celu jej znalezienia, z powodu możliwości uzyskania zasiłku, ubezpieczenia bądź też dofinansowania. Zarejestrowani mają nadzieję, że w Urzędzie pracy znajdą zatrudnienie. Ważne jest również to, że poszukają pracy w inny sposób. Chętnie skorzystaliby z różnych form wsparcia, jednak zależy to od ich rodzaju.

Bezrobocie wpływa na pogorszenie sytuacji bytowej rodziny i wpływa na pojawienie się: depresji, biedy, uzależnienia oraz marginalizacji. Respondenci twierdzą ponadto, że pandemia wpłynęła na wzrost bezrobocia na terenie powiatu nowosądeckiego, w związku z czym, należy wprowadzić dodatkowe formy wsparcia dla osób, które ucierpiały z powodu pandemii.

Zakończenie

Bezrobocie jest zjawiskiem, które występuje od zawsze. Występują różne jego rodzaje, podziały. Bezrobocie wpływa zazwyczaj negatywnie na jednostkę oraz rodzinę. Doprowadza do pogorszenia sytuacji bytowej, wywołuje depresję oraz wykluczenie. W związku, z tym powstały instytucje, które mają pomóc w walce z tym zjawiskiem. Osoby bezrobotne mogą zarejestrować się w Urzędzie Pracy i skorzystać z różnych form wsparcia oraz zgłosić się do Ośrodka Pomocy Społecznej, gdzie można uzyskać pomoc.

Celem pracy było przedstawienie wpływu polityki socjalnej na bezrobocie w powiecie nowosądeckim. W związku z tym zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród osób bezrobotnych zamieszkujących teren powiatu nowosądeckiego.

Hipoteza główna, która brzmiała: polityka socjalna ma wpływ na zmniejszenie bezrobocia w powiecie nowosądecki potwierdziła się, ponieważ formy pomocy oraz różne działania instrumentów polityki socjalnej wpływają na zmniejszenie bezrobocia. Zdaniem bezrobotnych polityka socjalna wpływa na zmniejszenie bezrobocia, a narzędzia polityki socjalnej wspierają osoby bezrobotne w znalezieniu zatrudnienia. Aktywne formy zatrudnienia wpływają na motywację jednostki do znalezienia zatrudnienia.

Hipoteza pierwsza, która brzmiała: osoby bezrobotne bardzo często korzystają z aktywnych form wsparcia również została zweryfikowana pozytywnie, gdyż osoby bezrobotne są zdania, że aktywne formy wsparcia są najlepsze i same korzystały z nich w postaci: staży, szkoleń oraz dofinansowania do założenia własnej działalności.

Hipoteza druga, która brzmiała: bezrobotni chcą korzystać z przygotowanych programów społecznych również się potwierdziła, ponieważ większość respondentów wykazuje chęć korzystania z programów społecznych i twierdzi, że zna takie programy.

Hipoteza trzecia: osoby długotrwale bezrobotne dzięki programom społecznym mają duże szanse na powrót na rynek pracy, także zweryfikowana została pozytywnie. Zdaniem ankietowanych osoby długotrwale bezrobotne mają szansę na powrót na rynek zatrudnienia, a instytucje są w stanie pomóc im w tym powrocie.

Hipoteza czwarta: pandemia wpłynęła na wzrost bezrobocia w powiecie nowosądeckim, również się potwierdziła. Według większości respondentów pandemia przyczyniła się do większego bezrobocia, w związku, z czym respondenci są zdania, że powinno się udzielać osobom dotkniętym pandemią dodatkowego wsparcia.

Z badań wynika też, że ankietowani wiedzą, kim są osoby bezrobotne oraz potrafią wymienić rodzaje bezrobocia. Praktycznie wszyscy ankietowani są lub będą zarejestrowani w Urzędzie Pracy. Osoby te wierzą, że instytucja pomoże im w znalezieniu pracy, jednak nie pozostają bierni i szukają również zatrudnienia na własną rękę.

Bezrobocie wpływa według nich na pogorszenie sytuacji bytowej, ale również na pojawienie się depresji, uzależnień, wykluczenia społecznego oraz biedy.

Ważna bardzo jest pomoc i wsparcie osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji materialnej. Bezrobocie jest zjawiskiem częstym, z którym trzeba sobie jakoś radzić. Wsparcie oraz pomoc ze strony instytucji do tego stworzonych jest, więc czasem konieczna.

Moim zdaniem polityka społeczna ma wpływ na zmniejszenie bezrobocia. Programów społecznych dostępnych w PUP jest bardzo mało i są one przeznaczone tylko dla pewnych grup osób, a ilość miejsc w takich programach jest niestety ograniczona, więc nie wszyscy mogą z nich skorzystać. Kolejną kwestią są staże, po odbyciu których nie ma pewności, co do uzyskania nowej umowy. Polityka społeczna, z pewnością, ma znaczny wpływ na sytuację państwa, kształtuje poziom PKB, a także poprawia wskaźnik jakości życia Polaków. Instytucje pomagają osobom bezrobotnym w znalezieniu zatrudnienia, choćby nawet oferując prace interwencyjne, roboty publiczne, dzięki którym takie osoby mogą dostać stałą pracę. Polityka społeczna pomaga ludziom, którzy zostali wykluczeni zawodowo. Według mnie ważne są również zasiłki wspierające tych, którzy znaleźli się w ciężkiej sytuacji (np. chorym, po wypadku), aby nie stracili całkowicie dochodu i miały szansę żyć w godnych warunkach.

W powiecie nowosądeckim powinny być też organizowane programy dla osób, które ukończyły szkołę i są bez doświadczenia, aby mogły je zdobyć. Zdobyte doświadczenie na pewno ułatwi młodym osobom wkroczyć na rynek pracy. Powinny też powstać programy dla osób niepełnosprawnych, którym ciężiej jest wejść na rynek pracy.

Spis literatury

1. Arendt, Ł., Hryniewicka, A., Kukulak-Dolata, I., Rokicki, B. (2012). *Bezrobocie – między diagnozą a działaniem*. Warszawa: Instytut Rozwoju Służb Społecznych.
2. Baran, B. (2005). *Problematyka rynku pracy w edukacji przedsiębiorczości*. „Przedsiębiorczość - Edukacja”, nr 1, s. 227-238.
3. Batorska, U. (2005). *Rodzaje i struktura bezrobocia w Polsce*. Przedsiębiorczość – Edukacja, nr 1, s. 239-250.
4. Bauman, Z. (2002). *Życie na przemiast*. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN.
5. Błędowski, P. (2014). *Polityka społeczna jako specjalność nauk o polityce publicznej – próba charakterystyki*. „Studia z Polityki Publicznej”, 3(3), s. 9-23.
6. Dragan, A. (2012). *Programy walki z bezrobociem na poziomie Unii europejskiej i wybranych państw – Polsce, Finlandii, Irlandii i Niemczech*, Warszawa: Wydawnictwo Kancelaria Senatu.
7. Drela, K. (2015). *Socjologia i inne nauki o pracy i bezrobociu – część II*. „Zeszyty Naukowe FIRMA I RYNEK”, 1 (48), s. 76-86.
8. Firlit – Fesnak, G., Szyłko – Skoczny M. (2007). *Polityka społeczna*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
9. Gębura, R. (2015). *Bezrobocie jako problem polityki społecznej*. „Nauki Humanistyczne, Społeczne i Techniczne”, 5(1), s. 53-68.
10. Grzywna, P., Lustig, J., Mitręga, M., Stępień – Lampa, N., Zasepa, B. (2017). *Polityka społeczna. Rozważana o teorii i praktyce*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
11. Klementowska, A. (2014). *Ochotnicze Hufce Pracy wobec zmian na rynku edukacyjno – zawodowym*. „Przegląd Pedagogiczny” 2(25), s. 98-107.
12. Kłós, A., Tomaszewska, K. (2014). *Bezrobocie jako zjawisko społeczne stanowiące zagrożenie dla kształtowania się rynku pracy w Polsce*. Płock: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku.
13. Kurzynowski, A. (2001). *Związki polityki społecznej z polityką gospodarczą*. W. A. Kurzynowski (red.), *Polityka społeczna* (s. 11). Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH.
14. Kwiatkowski, E., Kryńska, E. (2013). *Podstawy wiedzy o rynku pracy*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

15. Kwiatkowski, E., Milewski R. (2005). *Podstawy ekonomii*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
16. Księżopolski, M. (2007). *Polityka społeczna w różnych krajach i modele polityki społecznej*. W: G. Firlit – Fesnak, M. Szyłko – Skoczny (red.), *Polityka społeczna*. (s. 143-161). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
17. Łobocki, M. (2003). *Metody i techniki badań pedagogicznych*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
18. Łopatka, A. (2015). *Wybrane programy aktywizacji zawodowej a poziom bezrobocia w Polsce*, „Studia Ekonomiczne”, nr 209, s. 115-126.
19. Maszke, A. (2008). *Metody i techniki badań pedagogicznych*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
20. Mazura, S., Pacut, A. (2008). *Ekonomia społeczna a publiczne służby zatrudnienia w Polsce- zasady, perspektywy i kierunki współpracy*. Warszawa: FISE.
21. Musiał–Paczkowska, A. *Segmentacja rynku pracy*. Pobrano 10 grudnia 2020 z <https://independent.academia.edu/MichalinaBielanska>.
22. Olak, A. (2014). *Zjawisko bezrobocia a zagrożenie społeczne*. MMR, vol. XIX, 21(4), s. 141-155.
23. Piotrowski, B. (2001). *Bezrobocie jako problem społeczny w rejonie Jarosławia w latach 1990-1998*. Jarosław: Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Jarosławiu.
24. Słupska-Kwiatkowska, K. (2011). *Bezrobocie. Praca – możliwość zaspokajania potrzeb – perspektywy, czyli o tym, co robić, by ta triada mogła się urzeczywistnić*. W: E. Włodarczyk, I. Cytłak (red.), *Człowiek wobec krytycznych sytuacji życiowych. Z teorii i praktyki pracy socjalnej* (s. 53-72). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
25. Szarfenberg, R. (2017). *Teoria i praktyka polityki społecznej*, „STUDIA BAS”, 2(50), s. 9-36.
26. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz. U. 2004 nr 99 poz. 1001.
27. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz. U. 2004 Nr 64 poz. 593.
28. Węgrzyn, G. *Popyt na prace w Polsce – aktualne tendencje*. Pobrano 2 grudnia 2020, z http://mikroekonomia.net/system/publication_files/1067/original/10.pdf.

Źródła internetowe

1. <https://www.uppk.pl/plikiupload/pliki/Prace20interwencyjne2C20robotypubliczne.pdf> (data odczytu 19.01.2021).
2. <https://www.uppk.pl/plikiupload/pliki/Staze%20i%20przygotowanie%20zawodowe%20doros%C5%82ych.pdf> (data odczytu 19.01.2021).
3. <https://nowysacz.praca.gov.pl/program-kompleksowego-wsparcia-dla-rodzin-za-zyciem-> (data odczytu 21.01.2021).
4. <https://nowysacz.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy> (data odczytu 21.01.2021).
5. <https://nowysacz.praca.gov.pl/wynikiwyszukiwania//szukaj/?keywords=aktywni+30%2B> (data odczytu 21.01.2021).
6. <https://nowysacz.praca.gov.pl/power2020> (data odczytu 21.01.2021).
7. <http://www.gminy.pl/powiaty/127.html> (data odczytu 21.01.2021).
8. <https://nowysacz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy-urzedu/bezrobotni-dane?> (dostęp: 28.02.2021 r.).

Spis rysunków

Rysunek 1. Ujęcie klasyczne rynku pracy.....	13
Rysunek 2. Instytucje wspierające osoby bezrobotne	27
Rysunek 3. Powiat nowosądecki z podziałem na gminy	39

Spis tabel

Tabela 1. Ujęcie mikroekonomiczne i makroekonomiczne aktywnych programów rynku pracy	32
Tabela 2. Liczba osób bezrobotnych od 2015 do 2020 w powiecie nowosądeckim.....	40

Spis wykresów

Wykres 1. Ilość zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2005-2020 roku (tys.).....	18
Wykres 2. Rodzaje bezrobocia według respondentów.....	42
Wykres 3. Miejsca, gdzie jest udzielana pomoc osobom bezrobotnym.....	43
Wykres 4. Czy instytucje chętnie udzielają pomocy osobom bezrobotnym?	44
Wykres 5. Formy wsparcia według respondentów, które są zazwyczaj udzielane osobom bezrobotnym.....	45
Wykres 6. Formy wsparcia najlepsze dla osób bezrobotnych	46
Wykres 7. Czy respondenci korzystali kiedykolwiek z jakichś form wsparcia.....	47
Wykres 8. Czy respondenci znają programy społeczne wspierające osoby bezrobotne i są realizowane w powiecie nowosądeckim?.....	47
Wykres 9. Czy respondenci chcą korzystać z programów dla osób bezrobotnych?.....	48
Wykres 10. Czy osoby długotrwale bezrobotne mają szansę na powrót na rynek pracy?.....	49
Wykres 11. Czy instytucje są w stanie pomóc osobom długotrwale bezrobotnym na powrót na rynek zatrudnienia?	49
Wykres 12. Czy respondenci są zarejestrowani w PUP?.....	50
Wykres 13. W jakim celu ankietowani rejestrują się w Urzędzie Pracy?.....	51
Wykres 14. Czy bezrobotni sami szukają ofert pracy bez pomocy PUP?	52
Wykres 15. Czy bezrobotni wierzą w szansę znalezienia pracy w PUP?.....	53
Wykres 16. Czy bezrobotny skorzystałby z różnych form wsparcia, które proponuje PUP?..	54
Wykres 17. Czy bezrobocie wpływa na pogorszenie sytuacji bytowej w rodzinie?.....	55
Wykres 18. W jaki inny sposób bezrobocie wpływa na człowieka i jego rodzinę?.....	56
Wykres 19. Czy pandemia wpływa na wzrost bezrobocia na terenie powiatu nowosądeckiego?	57
Wykres 20. Czy należy wprowadzić, jakieś dodatkowe formy wsparcia dla osób, które ucierpiały z powodu pandemii?.....	58

Załączniki

Ankieta

Szanowni Państwo!

Nazywam się Elżbieta Mroszczak. Piszę prace na temat: „Wpływu polityki socjalnej na bezrobocie w powiecie nowosądeckim”. Zwracam się z prośbą do Państwa o wypełnienie kwestionariusza ankiety. Jest ona dobrowolna, a także anonimowa. Uzyskane z niej informacje posłużą do napisania pracy.

1. Wyjaśnij, kim według Pana/Pani jest osoba bezrobotna?

.....
.....
.....

2. Proszę wymienić, jakie zna Pan/Pani rodzaje bezrobocia?

.....
.....
.....

3. Czy wie Pan/Pani, w jakich miejscach jest udzielana pomoc osobom bezrobotnym?

.....
.....
.....

4. Czy instytucje te chętnie udzielają pomocy osobom bezrobotnym?

- tak
- raczej tak
- raczej nie
- nie

5. Jakie formy wsparcia są zazwyczaj udzielane osobom bezrobotnym? (zaznaczyć maksimum 2 odpowiedzi)
- zasiłki
  - szkolenia
  - staże
  - pożyczki na działalność
  - roboty publiczne
  - prace interwencyjne
  - inne.....
6. Które formy wsparcia według Pana/Pani są najlepsze dla osób bezrobotnych?
- Aktywne (staże, szkolenia, prace interwencyjne itd.)
  - Pasywne (zasiłki)
7. Czy korzystał/a Pan/Pani kiedykolwiek z jakiejś form wsparcia?
- Tak, jakie.....
  - Nie
8. Czy zna Pani/Pan jakieś programy społeczne, które wspierają osoby bezrobotne i są realizowane dla bezrobotnych z powiatu nowosądeckiego?
- Tak, jakie.....
  - Nie
9. Czy chce Pan/Pani korzystać z programów dla osób bezrobotnych?
- Tak
  - Nie
10. Czy według Pana/Pani osoby długotrwale bezrobotne mają szansę na powrót na rynek zatrudnienia?
- Tak
  - Nie

11. Czy instytucje są w stanie pomóc osobom długotrwale bezrobotnym na powrót na rynek pracy?

- Tak, w jaki sposób.....
- Nie
- Nie wiem

12. Czy jest Pan/Pani zarejestrowana w PUP?

- Tak
- Nie

13. W jakim celu jest Pan/Pani zarejestrowana w PUP?

- szukam pracy
- dla ubezpieczenia
- chce uzyskać dofinansowanie na otwarcie działalności
- inne.....

14. Czy szuka Pan/Pani ofert pracy również sam/a bez pomocy PUP?

- Tak, gdzie .....
- Nie

15. Czy wierzy Pan/Pani w szansę znalezienia pracy dzięki PUP?

- Tak
- Nie
- Nie wiem

16. Czy skorzysta Pan/Pani z różnych form wsparcia, które zostaną zaproponowane przez PUP?

- Tak
- Nie
- Zależy od formy wsparcia

17. Czy według Pana/Pani bezrobocie wpływa na pogorszenie sytuacji bytowej w rodzinie?

- Tak
- Nie
- Nie wiem

18. W jaki inny sposób (oprócz pogorszenia sytuacji bytowej) wpływa bezrobocie na człowieka i jego rodzinę?

.....
.....
.....

19. Czy według Pana/Pani pandemia wpłynęła na wzrost bezrobocia na terenie powiatu nowosądeckiego?

- Tak, w jaki sposób. ....
- Nie
- Nie wiem

20. Czy należy wprowadzić, jakieś dodatkowe formy wsparcia dla osób, które ucierpiały z powodu pandemii?

- Tak
- Nie
- Nie wiem

21. Jak według Pana/Pani wpływa polityka socjalna na bezrobocie?

.....
.....
.....

Metryczka:

Płeć:

- Kobieta
- Mężczyzna

Miejsce zamieszkania

- Miasto
- Wieś

